

de journalist

KATRIN SWARTENBROUX

**‘We beseffen te laat
dat we over onze
grenzen gaan’**

**ONTHULD:
HOE SPORTWEBSITES
FREELANCERS UITBUITEN**

**DOSSIER: VERTROUWEN
IN DE JOURNALISTIEK**

**KRIS VAN
HAVER**
VOORZITTER VVJ/AVBB

Vrijheid van druk

Iets meer dan de helft van de Vlamingen heeft nog vertrouwen in de klassieke media. En net als elders zit dit vertrouwen in een dalende lijn, zo blijkt uit een analyse in deze *Journalist* op basis van internationaal onderzoek. De voorbije vijf jaar ging zomaar even 5 procent van het publieke vertrouwen in onze Vlaamse media voor de bijl.

Met een betrouwbaarheid van 51 procent scoort Vlaanderen in vergelijking met 39 andere regio's nog behoorlijk. Maar de tendens is alarmerend. De pandemie helpt niet om de fiducia te vergroten. Op sociale media tieren complottheorieën en beschuldigingen over nepnieuws in de pers welig. Geloofwaardige en kwalitatieve journalistiek zijn noodzakelijk om het tij te keren. Dat beseffen veel Vlaamse media intussen.

Waarheidszoeken en relevantie zijn tastbaarder criteria voor goede journalistiek dan neutraliteit en onpartijdigheid

Minder positief is de toenemende greep van de overheid op de Vlaamse media. Het Vlaams mediadecreet vraagt omroepen onpartijdig te berichten en in de nieuwe beheersovereenkomst tussen de Vlaamse overheid en de VRT krijgt de Mediaminister de opdracht die onpartijdigheid te monitoren. In één adem wordt verwezen naar het versterken van de 'Vlaamse identiteit' en de verwachting dat voor de openbare omroep 'elke mening telt'.

Waarheidszoeken en relevantie zijn tastbaarder criteria voor goede journalistiek dan neutraliteit en onpartijdigheid. Een veel groter probleem is de politieke controle op die neutraliteit. Dat we van minister Benjamin Dalle niet meteen ingrijpende bemoeienis verwachten, mag ons niet blind maken voor de mogelijkheid dat een van zijn opvolgers minder terughoudend kan zijn in het inperken van de redactionele autonomie.

Om het vertrouwen van het publiek in de pers terug te winnen, moeten we de meerwaarde van erkende beroepsjournalisten meer in de schijnwerpers plaatsen, en de deontologische verplichtingen die zo'n perskaart met zich meebrengt. De Raad voor de Journalistiek – en voor de audiovisuele media ook de Vlaamse Regulator voor de Media – roept media en journalisten tot de orde als ze tekortschieten in hun journalistieke opdracht: waarheidsgetrouw berichten, alle relevante perspectieven belichten en voor de nodige duiding zorgen. Politieke druk zetten op de vrije pers is meer dan overbodig.

WERKTEN MEE

Coördinatie: Pol Deltour & Piet De Loof, pol.deltour@journalist.be, piet@revista-media.be || **Eindredactie:** Piet De Loof || **Concept en vormgeving:** Revista (www.revista-media.be) || **Medewerkers:** Pol Deltour - Selma Franssen - Charlotte Michils - Monica Moritz - Linda A. Thompson - Pieter Knapen - Kris Van Haver - Geert Van Lierde - Luc Vanheerentals || **Cover:** Emy Elleboog || **Redactiesecretariaat:** Zennestraat 21, 1000 Brussel, Tel. 02/777 08 40, info@journalist.be – www.journalist.be || **Abonnementen:** Marleen Sluydts, info@journalist.be || **Reclameregie:** Beny Bechler, beny.bechler@journalist.be || **Druk en verzending:** Graphius

10

OPINIE

Vrijspraak Apache is opsteker voor journalistiek

18

INTERVIEW

Joan Condijs over nieuwszender LN24

20

OPINIE

Peter Verlinden over neutraliteit

25

DOSSIER

Meer vertrouwen in de journalistiek

28

FOTOROL

Damon De Backer kiest Lars Duchateau

34

ACTUA

Openbaarheid van justitie fors bedreigd

SPREEKTIJD

Katrin Swartenbroux

'Als we jongeren willen bereiken, moeten we antwoorden zoeken op de vragen die bij hen leven'

REPORTAGE

Ex-medewerkers klagen praktijken van sportwebsites aan

DE WISSEL

Soetkin Bulcke

'In mijn klas zie ik meteen wat er 'in' is'

© Bob van Mol /Belgal/ Emv Elleboog

DE NIEUWKOMER

Elk jaar zetten zo'n honderd nieuwkomers hun eerste stappen in de journalistiek. Voor sommigen onder hen is het een droom die eindelijk in vervulling gaat, anderen zijn er toevallig ingerold. In dit nummer: **Andrea Vercammen**, 24 jaar, sinds vorige augustus aan de slag als redacteur bij Ariadne at Home.

'Heb vertrouwen in je eigen waarde'

Andrea Vercammen

'Als redacteur schrijf ik niet alleen teksten. Omdat we met een klein vast redactieteam werken, heeft elk een heel gevarieerd takenpakket. Het omvat ook coördinatie werk en brainstormen over nieuwe onderwerpen, nieuwe rubrieken uitwerken en briefings sturen naar journalisten en stilisten.'

'Hoewel ik taal- en letterkunde heb gestudeerd, wou ik het allerliefst als journalist aan de slag. Ik droomde ervan om voor een interieurmagazine te schrijven, maar dat leek iets heel onbereikbaar. Toch mocht ik vorig jaar in februari bij *vtwonen* beginnen na een spontane sollicitatie. Voor hen schreef ik commerciële teksten, samenwerkingen met merken dus.'

'Toen kwam corona en was er ineens veel minder werk voor mij doordat merken hun budgetten terugschroefden. Tegelijkertijd verdronk de DPG Media zusterstitel met wie we een vloer delen – *Ariadne at Home* – wel in het werk. Ik heb toen mijn hulp aangeboden en dat is stilletjes aan meer en meer geworden tot ik, in augustus, vast in dienst kon.'

'Ik heb het gevoel dat ik zovéél geluk heb gehad. Eerst bij *vtwonen*, waar ik aan de slag mocht hoewel ik amper journalistieke ervaring had, en later bij *Ariadne at Home*, waar de hoofdredactrice mij enorm veel kansen en verantwoordelijkheid heeft gegeven. Ik voel me bijna schuldig (*lacht*) dat ik zo'n zalige job heb als beginnende journalist. Want ik weet hoe moeilijk het is.'

'Het is belangrijk om assertief te zijn als nieuwkomer. Bij beslissingen twijfel ik soms ook aan mijn eigen mening omdat ik amper ervaring heb. Maar ik denk dat je ergens dat vertrouwen moet hebben in jezelf, in je eigen waarde. Je kan wél iets en andere mensen zien dat en geloven daardoor ook in mij.' (LAT)

MEEST AANGEKLIKT

Wat was vorige maand het meest aangeklikte artikel op jullie website? We vroegen het aan **Koen Vlaeminck**, hoofdredacteur van *Kerknet.be*.

'DRIEKONINGEN: 10 VRAGEN & ANTWOORDEN'

OVER DE TAALGRENSEN

Wat gebeurt er aan de andere kant van de taalgrens op journalistiek vlak? Met deze rubriek ben je weer mee.

27 'journalistieke vluchtelingen' in België

En-GAJE, de organisatie die in ons land buitenlandse journalisten opvangt die hun land zijn ontvlucht, telt intussen 27 'leden'. En-GAJE (Ensemble-Groupe d'Aide aux Journalistes Exilés) is eind 2018 met steun van de VVJ opgericht. De volledige lijst van opgevangen 'journalistieke vluchtelingen' is te raadplegen op www.engaje.be/repertoire.

De lijst is tevens een handig hulpmiddel voor redacties op zoek naar een buitenlandse expert. De journalistieke vluchtelingen komen uit een breed scala van landen waar de persvrijheid met de voeten wordt getreden, van Turkije over Burundi en Venezuela tot Palestina, Iran en Irak. (PDE)

Koen Vlaeminck: 'In januari werd deze *listicle* 12.500 keer aangeklikt. Artikels over kerkelijke feesten zijn altijd populair. In het Google Trends-rapport 2020 voor België was de zesde meest gestelde vraag: wat is Pinksteren? Zo'n 40% van de bezoekers vindt Kerknet via zulke zoekopdrachten. Parochianen zien deze info graag bevattelijk uitgelegd én het beantwoordt de vragen van wie deze verhalen minder goed kent. Het valt me op dat er ook veel interesse is voor verdiepende inhoud, zoals de audioreportage die we maakten in de gevangenis van Beveren, of een digitale cursus over spirituele meesters, waarvoor we al meer dan 3.000 inschrijvingen ontvingen. Internationaal onderzoek naar zoekopdrachten tijdens de lockdowns toont een opmerkelijke toename van zoektermen als 'bidden'. Ook wij zien dat in onze bezoekersaantallen. Veel mensen stellen in deze tijden de vraag: wat is er nu echt belangrijk voor mij?' (SF)

<https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/artikel/driekoningen-10-vragen-antwoorden>

HET CIJFER

600

Aan zeker zoveel journalisten kostte Covid-19 tot dusver wereldwijd het leven, althans volgens de Zwitserse ngo Press Emblem Campaign (PEC). De meeste slachtoffers vielen in Latijns-Amerika, met 303 getroffen journalisten. In Azië overleden

145 collega's aan het virus, in Europa 94, in Noord-Amerika 32 en in Afrika 28. Het zwaarst getroffen land blijkt Peru te zijn, met 93 slachtoffers. In Italië bezweken 37 journalisten aan het virus. En in ons land, steeds volgens PEC, één. PEC beklemtoont dat het om een ruwe telling gaat; het reële aantal ligt ongetwijfeld hoger.

Volgens de organisatie tonen de cijfers wel aan dat journalisten voorrang zouden moeten krijgen bij de vaccinatie, zeker wanneer ze – zoals toch de meesten van hen – niet kunnen thuiswerken en het terrein moeten opgaan. (PDE)

DE VAKPERS

Zowat één op de vijf Belgische beroepsjournalisten werkt voor een gespecialiseerd magazine. Reden genoeg om in elke editie de spots te richten op één titel.

Magazine Personenvervoer

- 6 nummers per jaar
- Oplage: 4.000
- Bestaat sinds 1991
- Vijftal freelancers
- Hoofdredacteur: Wim Faber

'Er breekt een boeiende tijd aan'

Hoe begon Magazine Personenvervoer?

Wim Faber, uitgever en hoofdredacteur: 'Een Noord-Hollandse uitgever benaderde me dertig jaar geleden om 'een busblad' te maken. Ik zag het ruimer en dacht aan openbaar vervoer in het algemeen, bussen, touringcars en taxi's, wat leidde tot de titel *Magazine Personenvervoer*. In 2008 heb ik het blad overgenomen.'

Hoeveel mensen werken eraan mee?

'Het blad steunt op een hecht team van vijf freelancers die thuis zijn in het personenvervoer in België en Nederland. Samen zoeken zij thema's die in België én Nederland aan bod komen en belichten ze grensoverschrijdende verbindingen met het openbaar vervoer. Omdat ik al 40 jaar in Brussel woon en een fervent gebruiker van het openbaar vervoer ben, spiegel ik de Belgische ervaringen aan de Nederlandse. Soms valt die vergelijking positief uit voor ons, soms negatief. *Magazine Personenvervoer* is hoe dan ook uniek, er is geen vergelijkbaar diepgaand magazine in beide landen. Enkele jaren geleden hebben wij er de website www.pvmagazine.nl met bijbehorende nieuwbrief aan toegevoegd. In dit jubileumjaar werken wij aan een digitale uitgave.'

Hoe zie je de toekomst?

'Magazine en website mikken op verdieping, omdat die vaak ontbreekt in algemene media en omdat het aantrekkelijk leesvoer is voor specialisten. Er breekt alleszins een boeiende tijd aan, want het is de vraag hoe alle vervoersvormen gaan overleven na de pandemie. Reizigers zullen niet automatisch terugkomen – daar zal uitgekiende marketing een rol in spelen. Op langere termijn zie ik duurzamer, milieuvriendelijker vervoer, meer efficiënte en aantrekkelijker boekings- en betalingssystemen, evenals de ontwikkeling van Mobility-as-a-Service (MaaS), waarbij je via één kanaal verschillende vervoerswijzen aan elkaar kunt koppelen, reserveren en betalen.' (GVL)

A woman with a joyful expression is balancing on a silver metal 'STOP' sign on a city sidewalk. She is wearing a black beanie, a black coat, a black top, a patterned skirt, black tights, and black boots. Her arms are outstretched, and her left leg is raised. The background shows a multi-story building with many windows and other pedestrians in the distance.

‘Vaak beseffen we te laat dat we over onze grenzen gaan’

KATRIN SWARTENBROUX
(DE MORGEN) OVER TWITTER
EN DICKPICKS EN ONS ALLER
MENTAAL WELZIJN

Katrin Swartenbroux (33) schrijft voor *De Morgen* over populaire cultuur, maatschappij en mentale gezondheid. De mentale gezondheid van journalisten noemt ze 'ook wel een dingetje'. Wanneer we haar bellen, is ze al sinds halfvijf wakker en herstellende van een maagontsteking. 'Van de koffie en stress, een typische journalistenkwaal. Maar: ik heb een artikel af en de zon zien opkomen - zalig vind ik dat.' **SELMA FRANSSEN**

In maart schrijft Swartenbroux drie jaar voor *De Morgen*. Daarvoor werkte ze op de webredactie van *Knack Weekend*, waar ze ooit begon als stagiair. 'Ik heb pas laat beslist dat ik journalistiek wilde studeren. Ik hield van schrijven, maar dacht dat de opleiding me zou klaarstomen voor harde journalistiek en die vorm lag me niet. Ik zag een journalist als een pitbull met een heel brede algemene kennis, die de onderste steen bovenhaalt. Pas toen ik essays van Joan Didion las, een vorm van journalistiek die in Vlaanderen weinig bedreven wordt, veranderde dat beeld. Didion is een observator, die binnen haar beschrijvingen informatie meegeeft en conclusies trekt. Dit is óók journalistiek, besefte ik, en dit is hoe ik wil schrijven.'

Hoe komen jouw essayistische artikels tot stand?

'Een goed stuk neerpennen vergt vrijheid en tijd. Dat laatste is er niet altijd, maar met 2-3 dagen per artikel krijg ik meer tijd dan mensen die voor de dagkrant of website schrijven. Ik neem een lange aanloop, waarin ik uren aan een stuk interviews afneem, data verzamel, aantekeningen maak. Tijdens een wandeling laat ik alles in mijn hoofd in elkaar klikken en dan schrijf ik het stuk in één keer neer. Mijn eerste versie is meestal de versie die je in de krant leest. Hoe ik onderwerpen vind? Alles begint met observeren. Voor corona was dat gemakkelijker, want ik doe letterlijk ideeën op aan de toeg. Daarom ben ik zo actief op Twitter, de grootste toeg ter wereld.'

Hoe weet je of er in toogpraat een substantieel verhaal schuilt?

'Ofwel omdat wat er besproken wordt voor mij enorm herkenbaar is, ofwel omdat het me totaal verbijstert. Ik heb

niet het cerebrale van een typische journalist: ik ben veeleer een soort kleuter die de domme vragen durft te stellen waar eigenlijk iedereen mee zit. Aan de basis van een van mijn artikels lag bijvoorbeeld de vraag: waarom sturen mannen *dickpics*? Ik wil oprecht weten hoe dat werkt - en ik heb de kans en het platform om het uit te zoeken.'

'We moeten niet alleen schrijven over het stigma dat heerst rond mentale problemen, maar ook onderzoeken hoe we daar als media aan bijdragen'

Hoe is het om op een redactievergadering te zeggen: ik wil weten waarom mannen *dickpics* sturen?

'Tijdens redactievergaderingen houd ik me stil over mijn eigen onderwerpen, maar trek ik wel mijn bakkes open over die van anderen (*lacht*). Vaak zet ik voorstellen op mail, waarbij ik de neiging heb om mijn frivolere onderwerpen te verdedigen: *ja, het klinkt misschien raar, maar dit stuk gaat echt goed zijn!* Banale zaken maken ons als mens juist interessant.'

Je schrijft ook over mentaal welzijn, verre van een frivool onderwerp. Hoe doe je dat op een integere manier?

'Door respect te hebben voor ervaringsdeskundigen en hetgeen zij jou vertellen. Wanneer je dat jarenlang consequent doet, zijn mensen openhartiger tegen je. Het helpt ook om je eigen kwetsbaarheid niet te verhullen. Mijn collega Fernand Van Damme beschreef zijn zoektocht naar een

passende psycholoog voor *De Morgen*, ik schreef over mijn opname. Interviewees weten dat wij er ook doorheen gegaan zijn. Tegelijkertijd is het heel individueel; ik weet niet hoe een ander zich voelt. Het is van belang dat media die verscheidenheid aan verhalen brengen, want we mogen niet de indruk wekken dat er een *one size fits all*-oplossing bestaat voor mentale problemen. Die is er niet.'

'Je weet als journalist ook dat jouw interviewees reacties gaan krijgen. Van hun omgeving, van wildvreemden. Die reacties zijn soms hard, er heerst nog altijd een taboe rond mentale problemen. Het minste wat ik kan doen, is mensen vooraf hun quotes laten nalezen. Soms adviseer ik om geen reacties te lezen op sociale media, waar

heel wat mensen reageren op basis van de titel en inleiding, zonder het artikel gelezen te hebben. Daar mogen we als journalisten zelf wel wat meer controle op uitoefenen. Eindredacteuren zijn de beste in het vinden van goede titels, maar zij waren niet bij het gesprek en weten niet welke zaken gevoelig liggen.'

Is over mentale gezondheid schrijven in deze tijden van lockdown anders dan daarvoor?

'Ik zou me een fraudeur voelen als ik steeds Martine Tanghe-gewijs zou schrijven 'alles komt goed'. Ik geloof dat er licht aan het einde van de tunnel is en dat deze periode *silver linings* kent, maar wil niet minimaliseren hoe zwaar veel mensen het nu hebben. En toch. Toen de pandemie losbarstte, dacht ik dat ik voor mijn adviescolumn 'Bijzondere Bijstand' alleen nog maar vragen ingestuurd zou krijgen over corona. Tot mijn verbazing zitten lezers nog steeds met dezelfde dingen:

‘ik ben verliefd op de man van een collega,’ mijn beste vriendin is zo irritant’. Ergens is dat hoopvol (*lacht*).

Niettemin zitten heel wat mensen door de pandemie diep in de ellende. Hoe kan je dat probleem op een constructieve manier vastpakken?

‘Dat is een discussie op alle redacties. We moeten niet alleen schrijven over het stigma dat heerst rond mentale problemen, maar ook onderzoeken hoe we daar als media aan bijdragen. Al voor de pandemie was er bijvoorbeeld veel aandacht voor zelfzorg. Dat legt de verantwoordelijkheid sterk bij het

‘Soms voelt het hypocriet om te schrijven over een gezonde *work-life* balans, terwijl onze beroepsgroep daar collectief mee worstelt. Maar door je eigen strubbelingen op papier te zetten, start je conversaties. Je krabt laagjes weg, komt dichterbij de kern van problemen. Dat is vaak al waardevol, ook als je niet meteen oplossingen kan aandragen.’

Op Twitter schreef je dat je een paar jaar geleden een loopbaancoach bezocht.

‘Als je van je hobby je beroep maakt, komt er een moment waarop je het niet meer leuk vindt. Ik schreef in mijn vrije

opende Twitter aan het begin van mijn carrière deuren, ik ben er schatplichtig aan. Ook nu, juist nu, vind ik er inspiratie en getuigenissen.’

Hoe doe je dat concreet, verhalen sprokkelen op Twitter?

‘Twitter wordt soms een echokamer genoemd, maar je kan dat vermijden door je timeline goed te cureren. Beperk je niet tot de *talking heads* en je eigen bubbel, maar zoek via hashtags naar interessante mensen, volg hen, volg hun volgers. Ik volg bijvoorbeeld veel tieners en twintigers, die zelf overigens vaak weinig volgers hebben – omdat Twitter voor hen niet zo’n belangrijk medium is als pakweg TikTok. Zo zie ik wat er leeft bij die doelgroep. Ik besteed veel tijd aan Twitter, maar het werkt alleen als je interactie aangaat. Ik spreek er met mensen over mijn onderwerpen, vraag: hoe is dat voor jou? Er bestaat ook niet zoiets als ‘even’ een tweetje voor interviewees sturen. Plaats ik een oproep voor getuigenissen, dan komen mensen in *direct message* hun verhaal doen.’

‘Eindredacteuren zijn de beste in het vinden van goede titels, maar zij waren niet bij het gesprek en weten niet welke zaken gevoelig liggen’

individu, terwijl lijstjes met zelfhulptips slechts een doekje voor het bloeden zijn. Als journalisten moeten we dus ook het systeem belichten. Uitzoeken of psychologische hulp toegankelijk genoeg is, waarom er een tekort aan psychologen is. Ik merkte deze zomer bijvoorbeeld dat er via sociale media hard gezocht werd naar psychologen met een kleur. Die blijken er heel weinig te zijn in ons land. Daar heb ik vervolgens over geschreven.’

Hoe zit het met het mentale welzijn bij onze eigen beroepsgroep?

‘Het is bizar hoe lichamelijk een zittende job kan zijn: de hartslagmeter van mijn Fitbit wijst 57 aan in rust, maar vlak voor een deadline schiet die omhoog naar 90. Journalisten leven van deadline naar deadline. We staan altijd aan, want alles kan voer zijn voor een volgend verhaal. We vinden wat we doen bovendien zodanig interessant, dat we vaak pas te laat beseffen dat we over onze grenzen gaan. Dat is haast inherent aan de job. Het probleem wordt gelukkig meer bespreekbaar. Ik ben zelf telkens goed opgevangen door collega’s en cheffen wanneer het nodig was.’

tijd geen blogs of kortverhalen meer, terwijl ik daar zo veel ideeën voor heb. Maar als je van 7 tot 7 bezig bent met inlezen en schrijven, is het daarna een beetje op. Via loopbaancoaching hoopte ik een ander talent te ontdekken, zodat ik een minder eenzijdig persoon zou worden (*lacht*). Maar de loopbaancoach bevestigde wat ik eigenlijk al wist: ik doe exact wat ik leuk vind. Als ik de lotto zou winnen, zou ik het nog steeds doen. Is het gezond? Nee, maar het is wat het is. Toen ik twee jaar geleden twee weken door Marokko reisde, begon ik als vanzelf weer verhalen te schrijven. Schrijven kan dus mijn werk én hobby zijn, als ik wat vaker vakantie neem (*lacht*).

Over Twitter gesproken, hoe zou je jouw relatie met dat medium omschrijven?

‘Heel dubbel. Soms verstuur ik 10 tweets per dag, soms gooi ik de app van mijn gsm. Ik ben een *early adopter*; ik zit sinds 2008 op Twitter. Ik studeerde nog en mensen die in media en communicatie werkten, waren de eersten die dat kanaal gebruikten. Door te zijn waar zij waren, kenden ze mijn naam. Zo

Hoe ga je om met kritiek op artikelen? Die zie je ook passeren op Twitter.

‘Vroeger zocht ik de reacties op mijn stukken op, nu niet meer. Soms zie ik ze wel. Als het om fouten zou gaan, zou ik me dat aantrekken. Kritiek is echter zelden inhoudelijk, zeker wanneer die gericht is aan een vrouwelijke journalist. Mensen mailen om me onnozel te noemen. Daar kan ik weinig mee. En ik laat het niet aan mijn hart komen. Om Lena Dunham te quoten: er is niets wat je over me kan zeggen dat ik zelf niet al tien keer gedacht heb.’

Je hebt inmiddels 12.000 volgers op het platform.

‘Naarmate je meer volgers hebt, verwachten mensen meer van je. Ik had onlangs een mopje getweet over restaurant KWIEK, dat maaltijden aanbiedt op basis van BMI. Die tweet is ontploft en ik heb ‘m vervolgens verwijderd. 12.000 mensen krijgen dat onder ogen, daar moet ik me echt van bewust zijn. Ik ben mijn eigen persoon op Twitter en steek mijn mening niet onder stoelen of banken. Bij elk evaluatiegesprek vraag ik mijn hoofdredacteuren wel: is het nog oké wat ik uitsteek op Twitter?’

Zoveel volgers maakt je haast een influencer. Hoe verhoudt dat zich tot je journalistieke werk?

‘Die grens is moeilijk. Soms word ik uitgenodigd voor een filmpremière, of willen bedrijven me shampoo sturen. Als ik iets toegestuurd krijg en daarover post op bijvoorbeeld Instagram, vermeld ik dat altijd. In de krant schrijf ik niet over die films of producten. Als ik naar aanleiding van mijn tweets verzoeken krijg van organisaties of word uitgenodigd als gast door andere media, leg ik dat eerst voor aan mijn cheffen. Ik wil daar niet mijn job voor op het spel zetten.’

Sommige influencers, die geen journalist zijn, kunnen zich qua bereik meten met traditionele media. Hoe kijk je daarnaar?

‘Ik denk dat journalisten niet bang moeten zijn dat influencers hun job afpakken, maar er zijn wel superveel mensen die we met onze stukken niet bereiken. Iemand als Famke Louise (*die in Nederland haar platformen inzette voor een campagne tegen de coronamaatregelen, nvdv.*) bereikt hen wel. Het is broodnodig voeling te ontwikkelen

‘Twitter opende aan het begin van mijn carrière deuren. Nu vind ik er inspiratie en getuigenissen’

met wat er leeft bij mensen die TikTok boven de krant verkiezen. En omgekeerd: uitzoeken hoe de krant hen op TikTok kan bereiken. Dat betekent niet dat je moet schrijven wat zij willen lezen, maar wel dat je antwoorden moet zoeken op de vragen waar ze mee zitten. Mensen zullen altijd vragen hebben – we blijven homo metafysicus – maar de plek waar we antwoorden zoeken verandert. Daar moeten journalisten meer op inspelen. Ik ben daar evengoed mee bezig: hoe relevant ga ik over 5 jaar nog zijn?’

In de nasleep van bestorming van het Capitool zijn heel wat publieke figuren verbannen van sociale media. Wat betekent dat voor journalisten?

‘Het leidt ertoe dat informatie voor ons ontoegankelijk wordt. Ik hoop daarom dat veel collega’s nu op Parler zitten. Journalisten mogen platformen als Parler, 4Chan en Discord niet negeren. Ik lees al zes jaar op 4Chan over de Proud Boys en de complotten die nu het nieuws beheersen. De bestorming van het Capitool werd zelfs op TikTok aangekondigd. Dit had perfect voorspeld kunnen worden en een aantal journalisten heeft dat ook gedaan. Als je nu geen account hebt op Parler, ga je het weer missen als het opnieuw gebeurt.’

Is er op dat vlak een generatiekloof?

‘Ja, maar dat is haast onvermijdelijk. Je kan niet overal in mee zijn. Over tien jaar zal er vast een social medium zijn waar ik niet in thuis ben. Daarom is het van belang om te luisteren naar jonge mensen die de vinger aan de pols hebben. Dat gaat het best wanneer die mensen naast je op kantoor zitten. Een diverse redactie, met een redactieklimaat waarin iedereen zich gehoord voelt, kan gemakkelijker verschillende blikken combineren.’

Gaan twintigers en dertigers de krant blijven lezen?

‘Ik weet het niet. Ik hoop van wel; in de krant is er meer ruimte voor nuance. En die hebben we vandaag hard nodig. Daarnaast is er gewoon iets moois aan pagina’s omslaan en woord voor woord in een verhaal gezogen worden; dat gevoel gun ik iedereen. Ik wil echter niet een dino zijn die denkt dat een abonnementsformule in de toekomst een valabel inkomstenmodel gaat zijn. Als we jongeren willen bereiken, moeten we hen betrekken bij artikelen en antwoorden zoeken op de vragen die bij hen leven. En dat op een toegankelijke manier. Niet zo van ‘ik dertiger of veertiger zal het eens hebben over de jonkies’. Jonge mensen denken niet dat kranten, of de media in het algemeen, de waarheid in pacht hebben. Er bestaat een wantrouwen naar klassieke media, dat diep vervlochten zit met wantrouwen naar systemen in het algemeen. Dat mogen we niet negeren. Ook het overbruggen van die kloof begint met praten *met* in plaats van *over*.’

Vrijspraak Apache is opsteker voor journalistiek

De correctionele rechtbank van Antwerpen heeft nieuwssite Apache op 20 januari vrijgesproken van de verborgen camerabeelden die ze maakte van een ontmoeting op hoog niveau in sterrenrestaurant 't Fornuis. Het vonnis is een opsteker voor de journalistieke vrijheid. Maar de rechtszaak zet voor de persvrijheid ook een aantal knipperlichten op oranje.

DIRK VOORHOOF

Het vonnis is in het bijzonder voor de onderzoeksjournalistiek een opsteker. Het formuleert op duidelijke wijze de argumenten van de klager (Erik Van der Paal) en van de beklagden (de hoofdredacteur en de betrokken journalist van *Apache*). En het verwijst naar de diverse wettelijke bepalingen die van toepassing zijn.

Het basisprincipe is dat de pers “een belangrijke opdracht (heeft) in de berichtgeving over aangelegenheden van algemeen belang en het politieke bestuur van de samenleving in de ruime zin”. En het vonnis vervolgt: “Deze vrijheid is evenwel niet absoluut. Zij kan in conflict komen met de rechten en vrijheden van andere individuele burgers, zoals in casu het recht op privé-leven van de burgerlijke partij.” Deze positionering sluit perfect aan bij de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Dat heeft ondertussen in tientallen arresten de relevante factoren verduidelijkt die in de afweging tussen privacy en persvrijheid moeten meegenomen worden. Het maatschappelijk belang dat verbonden is met de journalistieke rapportering, is daarin telkens een zwaarwegende factor.

ALGEMEEN BELANG

De Antwerpse rechtbank maakt in het ‘Fornuis-vonnis’ op een correcte en pertinente wijze toepassing van die rechtspraak van het EHRM. Dat mag

vanzelfsprekend lijken, maar is het niet: in het verleden is België al meer dan eens veroordeeld wegens schending van de journalistieke vrijheid. **Het Fornuis-vonnis toont aan dat er belangrijke stappen zijn gezet om de Belgische rechtspraak beter in overeenstemming te brengen met de internationaalrechtelijke verplichtingen inzake de bescherming van de journalistieke nieuwsgaring en expressievrijheid.**

Een treffende illustratie daarvan is de volgende cruciale passage in het vonnis: “Wanneer de berichtgeving aangelegenheden betreft die samenhangen met het politieke debat of met zaken van algemeen belang, heeft de pers, als waakhond van de democratie, een grote vrijheid.” Voor de rechtbank staat het buiten kijf dat de videoreportage van Apache “kadert in de informatiegaring omtrent een zaak van algemeen belang, zijnde een doorlichting van het stedenbouwkundig beleid van de stad Antwerpen. De opnames kaderen in het schetsen van de contacten tussen het stadsbestuur en de vastgoedsector.”

Interessant is ook de volgende overweging van de rechters: “Dat later in het kader van gerechtelijke procedures en procedures inzake politieke integriteit geen enkele onregelmatigheid in de verschillende vastgoedprojecten zou zijn vastgesteld, doet geen afbreuk aan de aandacht die op dat moment aan de mogelijk onderliggende problematiek

werd gegeven in de politiek en de maatschappij. De latere politieke reacties op en de overname van de berichtgeving in andere media ondersteunen de vaststelling dat de berichtgeving omtrent de relatie tussen politiek en vastgoedontwikkelaars deel uitmaakte van het maatschappelijk debat en een zeker belang had binnen de samenleving.”

In tegenstelling tot wat Van der Paal aanvoerde, hoeft de mediaverslaggeving zich dus niet te beperken tot het signaleren van (bewezen) illegale praktijken of handelingen die in strijd zijn met ethische (beroeps)codes. **Het staat de media vrij om het publiek in te lichten over feiten, gebeurtenissen en toestanden die maatschappelijk of politiek relevant zijn.**

(GEEN) PUBLIEK PERSOON

Het vonnis noemt het verder “irrelevant” of Erik Van der Paal al dan niet als een publiek persoon te beschouwen is – wat juist het belangrijkste argument was van de advocaten van Van der Paal. Omdat hij steeds de media-aandacht heeft geschuwd en opereert binnen een privébedrijf, kon hij volgens zijn advocaten niet als een publiek persoon aangemerkt worden. Het vonnis verwijst naar “de aanwezigheid van een groot aantal politieke mandatarissen uit het stadsbestuur (die wel als publieke personen moeten worden beschouwd) en het gevoerde

onderzoek naar de gunning van bepaalde vastgoedprojecten door de stad”. In die context is het aanvaardbaar dat de beelden werden gemaakt vanop de openbare weg. **Dat die beelden gemaakt werden met een verborgen camera en naar aanleiding van de bijeenkomst voor een privé-feest, is binnen de context van de journalistieke rapportering te verantwoorden.**

Dit doet de rechtbank concluderen dat Apache geen inbreuk heeft gemaakt op de wetgeving inzake de verwerking van persoonsgegevens. Het vonnis motiveert uitvoerig waarom de journalisten in deze zaak aanspraak kunnen maken op de uitzondering voor journalistieke verwerking van persoonsgegevens, een uitzondering die sinds de Europese Verordening 2016/679 inzake de bescherming van persoonsgegevens (GDPR) stevig in de Belgische wet van 30 juli 2018 is gewaarborgd.

KNIPPERLICHTEN

Het vonnis toont nog aan dat rechtscolleges in België de onafhankelijkheid, onpartijdigheid en deskundigheid bezitten die mag worden verlangd van de rechterlijke macht als derde pijler in een democratische rechtsstaat. Het vonnis in deze zaak is een duidelijke uiting van een rechtscollege dat niet schatplichtig is aan een stadsbestuur, politieke gezagdragers of invloedrijke personen. **Niet genoeg kan worden beklemtoond hoe belangrijk een onafhankelijke rechterlijke macht is voor het behoud en beschermen van de pers- en expressievrijheid in ons land.**

Toch brengt de ‘Fornuis-zaak’ ook een aantal pijnpunten aan de oppervlakte. Zo is de vervolging wegens belaging naar aanleiding van nieuwsgaring problematisch. Dit blijkt jammer genoeg nauwelijks uit het vonnis zelf. Dat beperkt zich tot de wel erg summier vaststelling dat “bijgevolg” ook geen sprake is van belaging. Volgens artikel 442 bis lid 1 van het Strafwetboek is er sprake van belaging wanneer men bewust door een bepaald gedrag de rust

Het vonnis in deze zaak is een duidelijke uiting van een rechtscollege dat niet schatplichtig is aan een stadsbestuur, politieke gezagdragers of invloedrijke personen

van een persoon op ernstige wijze heeft verstoord. Het vonnis had duidelijker kunnen verwoorden waarom er geen grond was voor de aanklacht van belaging in de context van journalistieke nieuwsgaring.

Dat de raadkamer de aanklacht van belaging aan het vonnisgerecht voorlegde, is op zichzelf al een gevaarlijk precedent. Dit impliceert immers dat een strafprocedure mogelijk wordt van zodra iemand vindt dat journalistieke nieuwsgaring en verslaggeving de rust op ernstige wijze zouden verstoren. Voor de raadkamer was het “niet uit te sluiten” dat er sprake was van belaging, maar dat is wel een heel dunne filter om hoofdredacteurs en journalisten voor de strafrechter te brengen wegens nieuwsgaring en kritische berichtgeving die rust verstorend kan zijn voor een bepaald persoon. **Laat het nu juist één van de belangrijkste uitgangspunten zijn in de rechtspraak over expressievrijheid dat journalistiek ook rustverstorend mag zijn.**

SLAPP

Het is bovendien wat cynisch dat Apache werd vervolgd voor belaging naar aanleiding van deze ene video-opname, terwijl Van der Paal en andere personen verbonden met Land Invest

Group al jaren Apache belagen met (ongegronde) klachten en rechtsprocedures. **Die opeenvolgende klachten en procedures lopen wel telkens met een sissers af, maar ze tonen aan hoe het recht en rechtsprocedures kunnen worden misbruikt worden om kritische rapportering te intimideren.** Ze verplichten journalisten en mediare-dacties ook tot oeverloze procesvoering met een negatieve impact op het journalistiek functioneren. Alleen al de financiële investeringen in het juridisch verweer slopten tienduizenden euro op. En dan mag Apache zijn vrijgesproken in de Fornuis-zaak, enige vergoeding voor de gemaakte procedurekosten zit er niet in.

Zo’n tergend of roekeloos misbruik van procedure staat ook bekend als SLAPP, *Strategic Litigation Against Public Participation*. In een resolutie van 25 november 2020 heeft het Europees Parlement deze praktijk veroordeeld. En de Europese Commissie kondigde intussen aan dat ze nog in 2021 werk wil maken van een daadwerkelijke aanpak ‘to protect journalists and civil society against SLAPP’. Momenteel wordt gewerkt aan de voorbereiding van Europese wetgeving en aan steunprogramma’s voor journalisten en media die zich in dit soort zaken moeten verweren.

6 EX-MEDEWERKERS DOEN BOEKJE OPEN:
GEMIDDELD UURLOON VAN €10 BRUTO,
BOETES VOOR FOUTEN, VERPLICHT
4 ARTIKELS PER UUR, GEEN CONTRACT

De vuile fouten van voetbalsites

'Heb enkele maanden "gewerkt" voor Voetbalkrant en wil samen met nog enkele andere (ex-) journalisten van dat medium getuigen over de omstandigheden daar.' Dat bericht viel een tijdje geleden in de VVJ-mailbox. Erna volgde een tweede getuigenis, en vervolgens ook nog een derde, vierde, vijfde en zesde. Eén van de getuigenissen, afkomstig van een journalist werkzaam bij Walfoot.be, de Franstalige poot van Voetbalkrant.com, resulteerde in een officiële klacht bij de sociale inspectie en werd tevens overgemaakt aan het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ). Ook SportsPress buigt zich intussen over de vermeende malversaties.

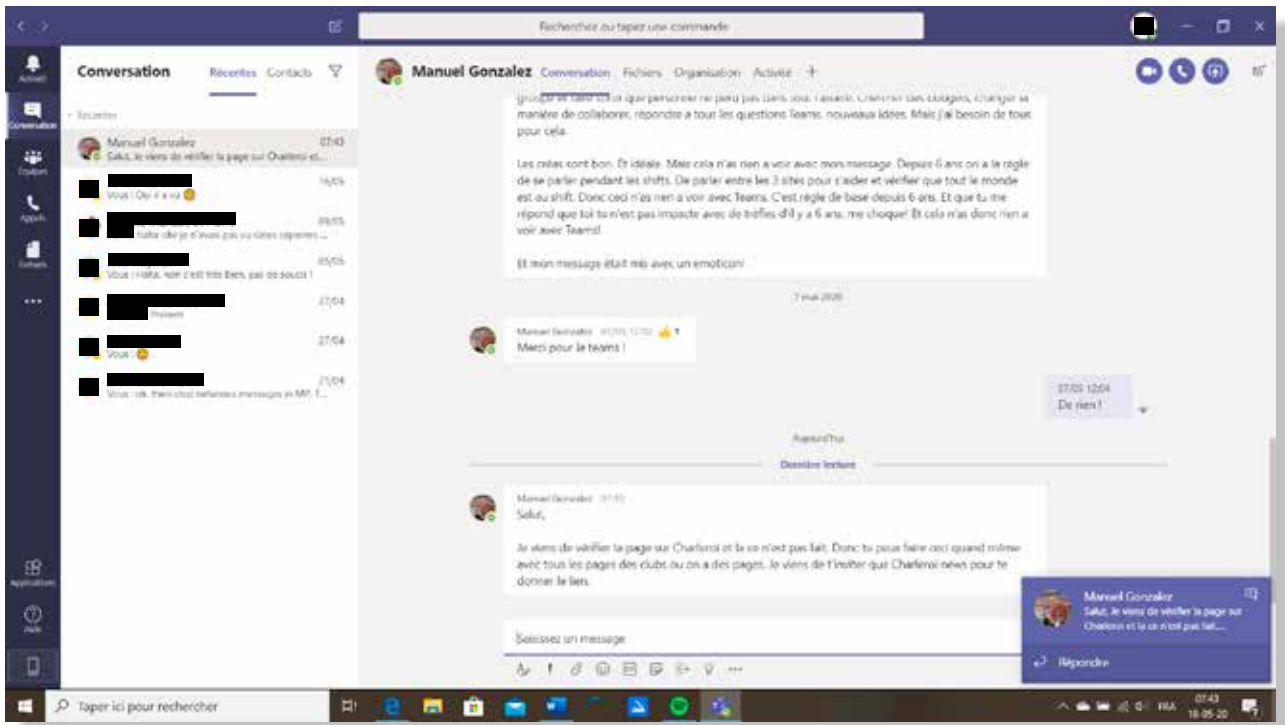
CHARLOTTE MICHILS

GEEN CONTRACT

Een job aannemen bij *Voetbalkrant/Walfoot* gebeurt zoals overal elders: kandidaten reageren op een vacature op de site en krijgen vervolgens een uitnodiging voor een test en een gesprek. De test focust meteen op snelheid, een voorproefje van wat komen gaat. Ook bij *VoetbalPrimeur.be* was dat zo: 'Bij mijn test heb ik toen serieus doorgewerkt, maar ik kwam niet aan het gewenste quotum dat ze op dat moment vroegen. Het was echt waanzinnig.'

De meeste redacteurs bij *Voetbalkrant/Walfoot* werken op freelancebasis, maar niemand kan een contract voorleggen. 'Er lag wel eentje klaar maar uiteindelijk is er nooit werk van gemaakt', getuigt iemand. En een collega: 'Ik wilde de afspraken graag op papier, maar dat is er nooit van gekomen.'

'Elke maandag werden we verwacht op de redactievergadering. De rest van het werk gebeurde thuis of op verplaatsing. Maar dat betekende niet dat we de vrijheid hadden om ons werk of tijd zelf te organiseren.' Voor elke shift moesten ze inloggen via Teams of Google Hangouts, aldus diverse redacteurs bij *Voetbalkrant* en *Walfoot*. 'Waren we te laat, dan konden we een telefoontje verwachten. Tijdens de shift werd ons doen en laten nauwlettend in het oog gehouden.'

Tijdens een shift werd het werk van de redacteurs bij Voetbalkrant/Walfoot nauwlettend in de gaten gehouden.

DUMPINGTARIEVEN

Freelancers bij *Voetbalkrant/Walfoot* verdienen gemiddeld 10 euro bruto per uur. Met pakweg 40 uur per week klokt men zo af op een bruto maandloon van 1.600 à 1.700 euro. Met wat overblijft na aftrek van kosten kun je geen leven opbouwen, verzucht iemand. ‘Een match verslaan met een vijftal interviews erna leverde je 50 euro op. Voor dat geld was je een hele dag in de weer en zat je vaak ook nog de dag erna te schrijven.’ Ook de kilometervergoeding was een lachertje: 0,15 euro. ‘Bereken zelf maar, als je vaak lange afstanden doet, wat je daaraan overhoudt.’

Op een bepaald moment was het iemand toch te gortig en bond *Voetbalkrant/Walfoot*-uitgever Manuel Gonzalez enigszins in. ‘Hij stelde een hogere uurvergoeding tot 13 euro voor maar maakte die wel afhankelijk van het aantal clicks. In ruil daarvoor moesten we extra inspanningen doen op sociale media. En als je die *posts* op

Een mail waarin VoetbalPrimeur.be het uurtarief van 6,5 euro bevestigt.

social media niet kon bewijzen met *printscreens*, zakte het uurtarief opnieuw naar 10 euro.’ Een collega: ‘Niemand zat te wachten op dat extra werk, het tempo lag al hoog met 4 artikels per uur ’s ochtends en 3 artikels per uur na de middag.’ Ook bij *VoetbalPrimeur.be* was het ‘stevig doorwerken’ met een verplicht quotum van 4 artikels per uur. Daar vielen de vergoedingen zelfs terug tot 6,5 à 7 euro bruto per uur.

FOUTJE? DAT IS DAN 5 EURO

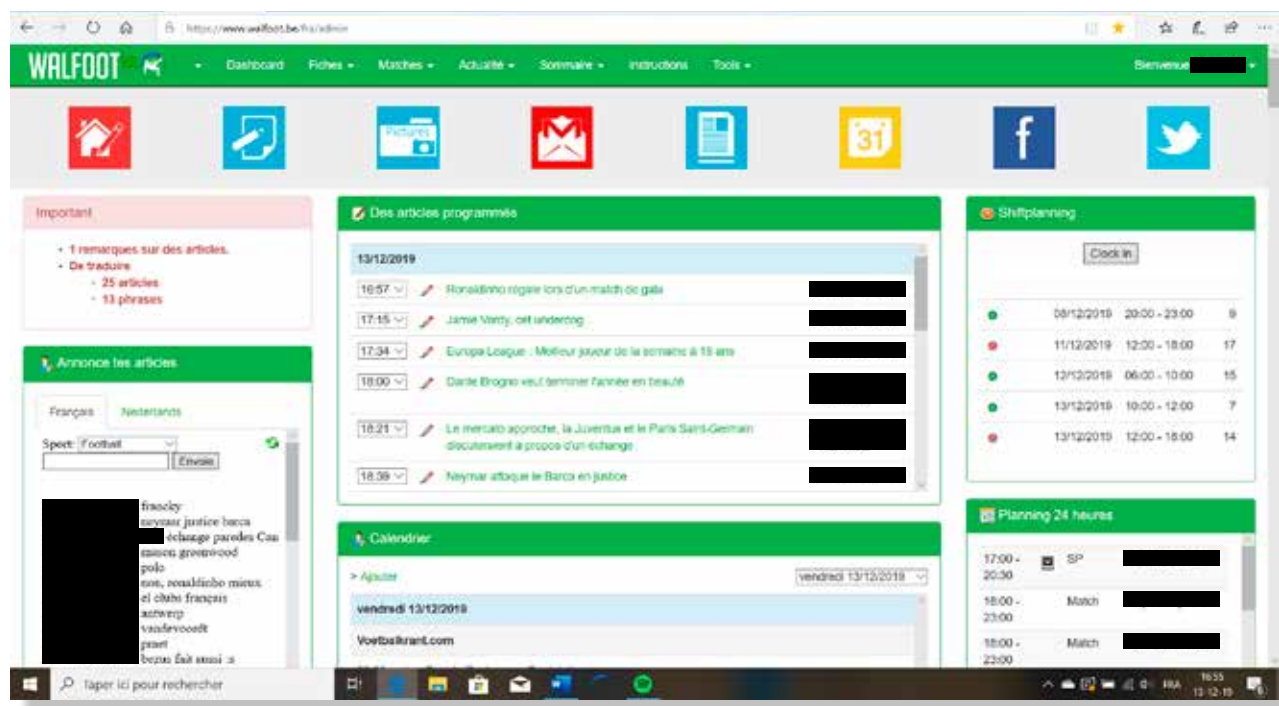
Een vergoeding van 10 euro per uur is niet veel, maar nog altijd te veel als er spellingsfouten worden gemaakt, dat vindt toch Manuel Gonzalez. Alle freelancers bevestigen dat schrijffouten werden beboet, de ene al wat zwaarder dan de andere. Een gewone schrijffout kostte 1 euro, een dt-fout 3 euro, een fout in de titel 5 euro. Een medewerker zegt dat het geld werd gebruikt voor *teambuilding*, iemand anders verklaart over een langere periode van enkele

jaren slechts één *teambuilding* te hebben meegemaakt.

Ook wie een shift rateerde of het artikelenquotum per uur niet behaalde, zag zijn uurvergoeding gereduceerd. En wie zijn factuur te laat indiende, kreeg pas zes maanden later betaald. Wanbetaling en openstaande facturen blijven ook na beëindiging van de werkrelatie aanslepen, getuige de dossiers die bij de VVJ en de AJP in

behandeling zijn.

Meer dan één journalist getuigt nog over de kolerieke buien van Manuel Gonzalez, die bijwijlen een tiranniek karakter kregen. Een enkele fout kon buitensporige reacties triggeren. Een freelancer verwoordt het zo: 'Je kunt een autoritaire verhouding chef-redacteur hebben, maar dit was er ver over. Niemand verdient zo'n behandeling.'

Op die manier werd de track record bijgehouden van de journalisten bij Walfoot. Rechts wijst de rode bol op het niet-behaalde quotum, de groene bol bewijst dat het target is behaald.

KNIPPEN EN PLAKKEN

Natuurlijk had het werk ook zijn charmes. In tegenstelling tot bij *VoetbalPrimeur.be* was het werk bij *Voetbalkrant/Walfoot* niet beperkt tot deskwerk en *copy-paste*, maar konden medewerkers echt naar wedstrijden gaan kijken. 'Je ziet het kruim van de voetbalwereld passeren,' zegt een ex-medewerker. 'En daarvoor doe je het. Daarom ben ik er ook zo lang gebleven.'

Toch werd er net als bij *VoetbalPrimeur.be* ook bij *Voetbalkrant/Walfoot* lustig *gecopy-pastet*. Artikels uit *Het Laatste Nieuws*, *Het Nieuwsblad*, *Gazet van*

Antwerpen, *Het Belang van Limburg*, *La Dernière Heure*, *Le Soir* en zo meer werden hier en daar bijgewerkt of vertaald en kregen een *catchy* titel. 'Clickbait, niet meer, niet minder', getuigt iemand. 'Breaking news en citaten werden gewoon overgenomen, met bronvermelding wel. Veel collega's keken ons dan ook met de nek aan, wat best begrijpelijk is. Al was er soms ook begrip voor de omstandigheden waarin we werkten.'

Sommige klokkenluiders bevinden zich intussen aan de 'andere' kant, maar

niemand van hen komt graag uit voor zijn episode bij *Voetbalkrant/Walfoot*.

Niet alleen het *copy-paste*-werk doet de wenkbrauwen fronsen. Velen geven aan dat er onderaan de artikels verwijzingen kwamen naar UNIBET en later betFIRST, belangrijke sponsors van *Voetbalkrant/Walfoot*. Het geld om freelancers te betalen, moet natuurlijk ergens van komen, merkt een journalist op. 'Maar dit moet stoppen natuurlijk. Hun werkwijze is een aanslag op de kwaliteitsjournalistiek.'

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

ALGEMENE VERGADERINGEN VVJ - AVBB

ZATERDAG 27 FEBRUARI 2021
OM 10U VIA ZOOM

10u - ALGEMENE VERGADERING AVBB

Agenda

- » Activiteitenverslag 2020, voorgesteld door de co-voorzitters
- » Debat over actuele dossiers
- » Financiën: rekeningen 2020 en begroting 2021, voorgesteld door de nationaal secretarissen; décharge van de bestuursleden
- » Varia

11u - ALGEMENE VERGADERING VVJ

Agenda

- » Activiteitenverslag 2020, voorgesteld door de voorzitter
- » Debat over actuele dossiers
- » Financiën: rekeningen 2020 en begroting 2021, voorgesteld door de secretaris-penningmeester; décharge van de bestuursleden
- » Varia

Voor wie?

De algemene ledenvergaderingen van VVJ en AVBB omvatten alle leden die lidgeld betaalden voor 2021. Leden die erkend zijn als beroepsjournalist (werkzaam bij zowel de algemene nieuwsmedia als de vakpers) hebben stemrecht. Andere VVJ/AVBB-leden (stagiairs, journalisten in bijberoep/persmedewerkers, oud-journalisten/ereleden, houders van een T-kaart, studenten en docenten in journalistiek) kunnen de AV bijwonen zonder stemgerechtigd te zijn.

Inschrijven is verplicht en kan tot 24 februari

Om praktische redenen verzoeken we deelnemers aan de A.V. zich vooraf aan te melden via de inschrijvingslink die je via mail ontving en ook te vinden is op www.journalist.be. Als je volmachten van collega's hebt (maximum 5 per stemgerechtigd lid), stuur deze dan ten laatste op 24 februari per mail op naar info@journalist.be (hieronder vind je een model van volmacht).

Model van volmacht

Maximaal 5 volmachten per aanwezige lid.

Ondergetekende, ...

stemgerechtigd lid met erkenningsnummer

N .....

geeft hierbij volmacht aan

.....
om in zijn/haar naam te stemmen op de A.V. van VVJ en AVBB van 27 februari 2021.

DERDE FRANSTALIGE NIEUWSZENDER LN24 WIL POLITIEK, ECONOMISCH EN INTERNATIONAAL NIEUWS POSITIEF BENADEREN

‘We zoeken partners voor oprichting Vlaamse zender’

Anderhalf jaar geleden werd het Franstalige medialandschap in België verrijkt met een nieuwe zender: LN24. Met LesNews24 focussen oprichters Joan Condijs en Martin Buxant op informatie, de klok rond. Meteen hebben RTBF en RTL er een te duchten concurrent bij. Hoe vergaat het LN24 intussen? We vroegen het aan Joan Condijs (45), in vorige levens economie-journalist bij *Le Soir* en hoofdredacteur van *L’Echo*, vandaag CEO en directeur Informatie van LN24. ‘We zoeken momenteel partners voor de oprichting van een Vlaamse 24-uur zender.’

MONICA MORITZ

Julie presenteren zichzelf als ‘onafhankelijk’ en ‘betrouwbaar’, maar kan dat eigenlijk met aandeelhouders als bankverzekeraar Belfius en bouwgroep Besix?

Joan Condijs: ‘Kent u een medium dat het redt zonder publieke of private aandeelhouders? De regel is dat die zich gewoon niet bemoeien met de content. Belangenconflicten kun je natuurlijk nooit helemaal uitsluiten, de kans dat een aandeelhouder druk uitoefent bestaat altijd. Bij de VRT en de RTBF komt dat gevaar dan van de overheid. Precies daarom hebben wij ons structureel tegen elke vorm van interferentie ingedekt.’

Stel dat een aandeelhouder in opspraak komt, kunnen jullie die nog hard aanpakken?

‘Absoluut, we hebben dat trouwens gedaan nadat in *L’Echo* een artikel was verschenen over witwaspraktijken en corruptie bij Belfius. Als directeur Informatie bepaal ik de koers die we varen en hoe we dat aanpakken. Verder wordt onze content mee ingevuld door journalisten als Martin Buxant, Didier Defauw en Stéphane Rosenblatt, ook weer zonder externe beïnvloeding.’

Wat onderscheidt jullie nu van RTBF en RTL ?

‘Vergeleken met die twee gaan we dieper in op politiek en economie en brengen we ook veel meer internationaal nieuws.’

Is daar vandaag wel voldoende vraag naar? Nieuwe generaties groeien op met gratis headlines en korte hapsnapjournalistiek.

‘Daar zit juist toekomst in. De nood aan onderbouwde informatie neemt juist toe. Het probleem is de financiering in een land als België. Dat is een kleine en ook nog opgesplitste markt. Bovendien zitten we nog altijd in de overgang van klassieke naar digitale journalistiek. Toen de pers twintig jaar geleden in de digitale wereld tuimelde, hebben uitgeverij hun inkomsten drastisch zien zakken. Aanvankelijk dachten ze met gratis informatie en een massa niet betalende internetlezers reclame-inkomsten te genereren. Dat was een grote misrekening, die de journalistiek geen goed heeft gedaan. Met die erfzonde zitten we nog opgezadeld. Toch is er licht aan het eind van de tunnel, want we evolueren terug naar een betalende pers. Toen ik bij *L’Echo* begon, was 15 procent van

de abonnementen er digitaal. Toen ik er vertrok, waren we de eerste krant in Europa die kon bogen op ruim 50 procent digitale abonnees. Lezers betalen dus graag voor kwaliteit.’

Is LN24 vooral regionaal gefocust of toch ook Belgisch?

‘We positioneren ons niet als Belgisch of regionalistisch. We brengen gewoon relevante informatie uit heel het land. Onze doelgroep omvat mensen van een zeker sociaal-economisch en professioneel niveau en dus concentreren we ons vooral op politieke, zakelijke en sociale informatie. Daarbij willen we Franstalige Brusselaars en Walen ook op de hoogte houden van wat er in Vlaanderen leeft. Dat doen we onder meer via onze dagelijkse rubriek *Vu de Flandre*. Vergelijk ons gerust met een kwaliteitskrant als *De Tijd*. Politiek en economisch kún je Vlaanderen, met haar ruim zes miljoen inwoners, overigens niet negeren.’

Het nieuws positief benaderen is ook een ligne de conduite bij LN24. Wat verstaan jullie daaronder?

‘Op veel redacties is het mantra: goed nieuws, geen nieuws. De nadruk ligt er op negatieve berichten. Akkoord, er is gewoon ook heel veel slecht nieuws. En als er doden vallen, kijken wij er ook niet naast. Maar mensen willen ook wel iets anders dan alleen maar doemberichten. Wij belichten dus ook belangrijke positieve informatie, gewoon om een constructieve geestgesteldheid te stimuleren.’

Is dat toch ook niet een vorm van politieke profilering dan?

‘Maar het is niet omdat een medium zich profileert dat het geen journalis-

tiek meer is. In de politieke opiniepers heb je columnisten die bekend zijn om hun rechtse of linkse visie. Ook dat is een vorm van journalistiek. Je kunt feiten altijd van diverse kanten bekijken zonder afbreuk te doen aan de feitelijke waarheid. Er is een waaier aan percepties van gebeurtenissen gelinkt aan je drijfveren. Alleen moet het duidelijk zijn in welk kamp je zit. Intellectuele eerlijkheid vergt ideologische transparantie. Daarmee doe je dus de feiten nog geen geweld aan. Bij een politieoptreden tijdens rellen zal een 'rechtse' krant misschien de nood aan ordehandhaving benadrukken, terwijl een 'linkse' veeleer een pleidooi zal houden voor de vrijheid van demonstratie. Ze belichten beiden het optreden van de politie maar vanuit een andere zienswijze. En toch is dat telkens journalistiek.'

Hoe gaan jullie om met de groeiende polarisering en het groeiende fanatisme in de samenleving?

'Dat is een goeie vraag. Ik erger me verschrikkelijk aan het verstikkende, ideologische moralisme van splintergroepen die alles veroordelen wat niet in hun kraam te pas komt. Ze benaderen alles vanuit een zwart-wit, goed-of-kwaad visie, maar daarmee verwerpen ze ook de fundamentelementen van de journalistiek, die berust op intellectuele eerlijkheid. Sommige moraalriders vandaag willen de journalistieke principes vervangen door hun morele overtuigingen en daar de norm van maken. Dat is angstaanjagend.'

Maar wat doen jullie daartegen?

'We verzetten ons elke dag weer tegen dat moralisme, want het is gewoon censuur die onze geloofwaardigheid aantast. Continu staan we onder druk van actiegroepjes die kost wat kost hun wereldvisie willen opleggen. Die pressie is trouwens veel zwaarder dan die van commerciële of financiële instellingen. Ze is ook doortrapper dan bedreigingen bijvoorbeeld. We constateren bijna wekelijks dat journalisten zichzelf censureren om een klein aantal wereldverbeteraars niet op de tenen te trappen, want dat zijn vaak opiniemakers die prominent

Joao Condijs: 'Continu staan we onder druk van actiegroepjes die hun wereldvisie willen opleggen.'

Mensen willen ook wel iets anders dan alleen maar doemberichten

aanwezig zijn op de sociale media. En het wordt steeds erger. Zelfs het antiracisme kleurt nu al racistisch, dat is waanzinnig. Zo ben ik nu een verwerpelijke 'witte man van 45'. Waar slaat dat nog op?'

Hoe kijken jullie aan tegen het politieke populisme dat almaar lijkt toe te nemen?

(*aarzelend*) 'Populisme, ç'est un mot valise. Het woord wordt vaak gebruikt en in allerlei verschillende betekenissen, maar dikwijls is dat omdat men er niet in slaagt de vinger op de politieke wonde te leggen. Voor mij is populisme toch vooral dat men de bevolking dingen vertelt die ze graag hoort in plaats van te zeggen waar het op staat. Je verdraait de waarheid om de dingen mooier te maken dan ze zijn. Of je wakkert er excessen, angsten, hersenschimmen en onbegrip mee aan. Populisten vullen een leegte met makkelijke oplossingen.'

Hoe past spot daarin? Mag je met alles lachen?

'Absoluut. Na de aanslagen in Parijs

heb ik alle controversiële karikaturen van *Charlie Hebdo* in *L'Echo* gepubliceerd.'

Vindt u dat journalisten het vandaag moeilijker hebben?

'Ik denk dat het respect voor ons beroep flink is afgenomen. Vandaag ligt communicatie binnen het bereik van iedereen met een smartphone. Door de democratisering van communicatiemiddelen hebben journalisten aan relevantie en bruikbaarheid ingeboet. Politici, instellingen, noem maar op, sturen hun versie van de feiten zelf de wereld in. Alleen, als iedereen zelf begint te communiceren zie je op den duur door de bomen het bos niet meer. En dan ga je op zoek naar geloofwaardige informatiebronnen. Die rol is net weggelegd voor kwalitatieve journalistiek. De financiële middelen genereren om die mogelijk te maken, dat blijft de grote uitdaging.'

Maar voor LN24 ziet het er dus wel goed uit?

'Ik ben een optimist. Onze kijkcijfers gingen fors omhoog tijdens de Covid-periode en ons marktaandeel steeg van 0,5 naar 1,5 procent. We bereiken nu wekelijks 2,7 miljoen kijkers. Ik geloof stevast dat de vraag naar betrouwbare informatie overal zal toenemen, ook al zal ze niet meer gratis zijn. Wij zien de toekomst inderdaad positief tegemoet en zoeken nu partners om ook een Vlaamse 24-uur zender op te richten.'

Het venster op de wereld lijkt dichtgeklapt

PETER VERLINDEN HOUDT DE NIEUWE VRT-BEHEERSOVEREENKOMST (2021-2025) ONDER HET VERGROOTGLAS

De nieuwe beheersovereenkomst voor de Vlaamse openbare omroep heeft de afgelopen weken nogal wat pennen in beweging gezet. Maar wat staat er nu precies in dat contract tussen de VRT en de Vlaamse regering dat de komende vijf jaar het omroepbeleid zal bepalen? Hoe verschillend zijn deze bindende afspraken van die in de vorige overeenkomst? Voormalig VRT-journalist Peter Verlinden fileert de tekst en vraagt zich af wat de gevolgen kunnen zijn voor het journalistieke werk bij het grootste massamedium in Vlaanderen.

Eerst een ontvullende vaststelling: de nieuwe beheersovereenkomst verschilt veel minder van de vorige dan de vele commentaren zouden doen vermoeden. Ook in de periode 2016-2020 behoorde de 'Vlaamse identiteit' tot één van de basiswaarden die de omroep moest uitdragen en stond 'onpartijdigheid' hoog in het vaandel. Voor wie van cijfers houdt (de teksten zijn qua lengte vergelijkbaar): in de 'oude' overeenkomst stond 'Vlaanderen' en 'Vlaams' 171 keer vermeld, in de 'nieuwe' 195 keer; 'onpartijdig(heid)' stond zelfs 20 keer in de overeenkomst 2016-2020 en 'maar' 11 keer in die voor 2021-2025. Nu we toch aan het tellen zijn: in de vorige overeenkomst wordt 16 keer verwezen naar de 'wereld', in de nieuwe amper ... 11 keer en misschien is dat wel het meest opmerkelijke verschil tussen beide beheersteksten. Daarover zo meteen meer.

MAATSCHAPPELIJKE IMPACT

Toch zeggen cijfers lang niet alles. Zonder enige twijfel klinkt de toon-

zetting van de nieuwe overeenkomst behoorlijk anders dan vijf jaar geleden. Dat geldt zowel voor de relatie van de VRT met Vlaanderen en de wereld als voor de kwestie van de (on)partijdigheid. Hoewel enkele keren vermeld staat dat de VRT 'haar opdracht in volle redactionele en operationele onafhankelijkheid' realiseert, toch klinkt nu voor het eerst luid en duidelijk dat de VRT 'maatschappelijke impact' moet realiseren. Die impact moet 'maatschappijversterkend' zijn: daarom moeten de mediamakers 'betrokken bij Vlaanderen' zijn en producten aanbieden op radio, televisie en online om 'mediagebruikers dichter bij Vlaanderen en elkaar (te) brengen en Vlaanderen dichter bij haar burgers'.

Meer nog: de VRT krijgt ook de opdracht om die impact te meten, maar hoe precies staat niet vermeld. Alvast op dit punt gaat de nieuwe beheersovereenkomst een hele stap verder dan de vorige. Destijds bleef het nog bij het 'stimuleren (van) actief burgerschap met aandacht voor diverse

Peter Verlinden

maatschappelijke thema's' en het 'voeden (van) het maatschappelijk debat (...) en bijdragen tot de democratische meningsvorming'.

DIEP IN VLAANDEREN

Toch staat nergens in de nieuwe beheersovereenkomst omschreven wat die 'Vlaamse identiteit' dan wel is,

waarvan de VRT een 'dynamische weerspiegeling' hoort te zijn. Evenmin wordt omschreven welk 'Vlaanderen' dan wel 'dichter bij de burgers' moet gebracht worden. Is dat het Vlaanderen van de Black Lives Matter-beweging, het Vlaanderen van de betogers uit de cultuursector tegen hun minister Jambon, het Vlaanderen van de twee grootste politieke partijen die met bijna de helft van de Vlaamse kiezers het Vlaams-nationalisme omarmen, het Vlaanderen van FC De Kampioenen of van De Ideale Wereld?

'Als het gaat over het meten van 'partijdigheid', dan wordt dit wel een heel delicate oefening. Over de aanpak van dergelijk onderzoek bestaat geen wetenschappelijke consensus'

Deze vernieuwde en verscherpte kernopdracht wordt toegewezen aan de volledige VRT, dus ook aan de nieuwsdienst en bij uitbreiding aan de journalisten die daar werken. De omroep produceert trouwens ook vele journalistieke producten buiten de structuur van de nieuwsdienst: documentaires, reportage-programma's, podcasts, praatprogramma's op radio en televisie, overgenomen op de diverse online-platforms... Zelfs al behoren ze strikt genomen niet tot 'de nieuwsdienst', toch zijn het ook journalistieke producten waarvoor de journalistieke deontologie geldt. Het blijft dan een open vraag hoe de zo gekoesterde journalistieke onafhankelijkheid bij de VRT te rijmen valt met

de expliciete opdracht om, bijvoorbeeld, 'Vlaanderen dichter bij de burger' te brengen. Waarom zou dan ook, zomaar een voorbeeld, ook niet 'België dichter bij de burger' gebracht mogen worden, of Europa, of de wereld...

DE WERELD VERVAAGT

'De wereld' is hoe dan ook maar zijdelings aanwezig in de nieuwe beheersovereenkomst, zeker in vergelijking met de vorige. Daarin stond nog dat de VRT 'een venster

maar niet meer als 'kernopdracht'. In dit soort teksten telt elk woord ...

Wat het voortaan beloofde cultuur-aanbod betreft, krijgt de VRT een 'duidelijke rol op vlak van de Vlaamse cultuur en geschiedenis' met daarvoor een 'prominente plek in haar aanbod'. Daarbij moet de aandacht gaan naar 'Vlaamse verhalen, gezichten, stemmen en vertellers'. **Het venster op de wereld lijkt wel dichtgeklapt.**

ONPARTIJDIGHEID

De VRT-informatie moet 'onpartijdig' zijn. Dat is niet nieuw en stond ook al in de vorige beheersovereenkomst: 'De VRT bewaakt de onpartijdigheid van haar informatie- en duidingsaanbod.' Nieuw is wel dat deze 'onpartijdigheid' voortaan niet langer door de VRT zelf gemeten zal worden, maar door de Vlaamse regering: 'De VRT zal de nodige medewerking verlenen wat betreft de monitoring van haar onpartijdigheid.' Dat lijkt een nuanceverschil, maar is het absoluut niet. De onderzoeken op initiatief van de VRT zelf naar de (on)partijdigheid van de berichtgeving, ook uitbesteed aan Vlaamse universiteiten, hebben de afgelopen decennia nooit een fundamenteel probleem aan het licht gebracht. Blijkbaar heeft de Vlaamse regering niet langer vertrouwen in dat intern aangestuurd controlesysteem met jaarlijkse rapportering. In de plaats daarvan moet er een meting komen bewaakt door de minister van Media die dus ook de zogenoemde referentiermen zal bepalen.

De methodologie van een dergelijke meting is cruciaal. Wat ga je precies meten en hoe? Elke wetenschapper weet dat de definiëring van referentiermen van fundamenteel belang is om een onderzoek in de ene of de andere richting te kunnen sturen. Als het gaat over het meten van 'partijdigheid', dan wordt dit wel een heel

delicate oefening. Over de aanpak van dergelijk onderzoek bestaat immers geen wetenschappelijke consensus. Wat is 'partijdigheid' precies? Wat is het verband met 'objectiviteit', nog zo'n onwerkbaar concept, althans vanuit academisch oogpunt. Gaat het om het aan bod komen van de politieke partijen in een bepaald evenwicht, bijvoorbeeld volgens hun parlementair gewicht? Of gaat het om een evenwicht in de diverse meningen over een bepaald issue, wat ook de relevantie van een mening zou zijn en de deskundigheid van de opiniemaker?

Op dat punt introduceert de nieuwe beheersovereenkomst voor het eerst het begrip 'neutraal': 'Elke mening telt. De VRT laat een breed palet aan opinies van externen aan bod komen (...) De VRT stelt zich hierbij neutraal op, dit wil zeggen: onpartijdig, onafhankelijk en handelend vanuit haar redactionele autonomie.' Deze benadering van het journalistieke werk staat haaks op de eigen deontologische code van de VRT. Daarin wordt het

'Nergens in de nieuwe beheersovereenkomst staat omschreven wat die 'Vlaamse identiteit' dan wel is'

begrip 'onpartijdigheid' begreend: de standpunten die aan bod dienen te komen moeten 'relevant' zijn en de feiten waar het om gaat moeten door elke geïnterviewde 'correct en fair' worden weergegeven, wat ook zijn/haar opinie is. Dat geeft de VRT-journalist de ruimte om bepaalde opinie-makers over een bepaald onderwerp niet of nauwelijks aan het woord te laten of zelfs op de feiten te corrigeren. Of die journalistieke ruimte even groot zal blijven met deze nieuwe beheersovereenkomst... ?

CONCLUSIE

De verschuiving van de oude naar de nieuwe overeenkomst weerspiegelt,

vanop enige afstand bekeken, een wereldwijde maatschappelijke tendens: landen hebben de neiging om zich op zichzelf terug te plooiën. Ook Vlaanderen heeft die neiging en de eigen openbare omroep moet volgen. Niet langer de vrije baan voor een kritische journalistieke blik door een open venster op de wereld, op zoek naar open en verdoken machten die ons leven bepalen – 'truth-seeking' ('waarheidszoekend') naar een oud journalistiek jargon – , maar eerder pieren door het Vlaamse sleutelgat. En nog liefst veilig binnen de grenzen van dat kleine Vlaanderen. Zou de corona-lockdown dan toch de geesten mee gekneet hebben?

ACTUA

Politie mag perscamera niet in beslag nemen

De Brusselse correctionele rechtbank heeft twee politieagenten veroordeeld voor gebruiksdiefstal omdat ze in de marge van een manifestatie de camera van twee journalisten in beslag namen.

Het ging om een manifestatie tegen het internationale handelsverdrag TTIP in Brussel op 15 oktober 2015. De agenten pakten de camera af van twee journalisten van ZIN TV die de betoging en enkele arrestaties aan het filmen waren.

'De politie heeft niet het recht om de pers te verhinderen op publiek toegankelijke plaatsen een identiteitscontrole of politietussenkomst te filmen', staat in het vonnis. Evenmin heeft ze het recht 'om de camera van een journalist of van een andere omstaander af te nemen'. Dat laatste kwalificeerde de rechtbank als gebruiksdiefstal.

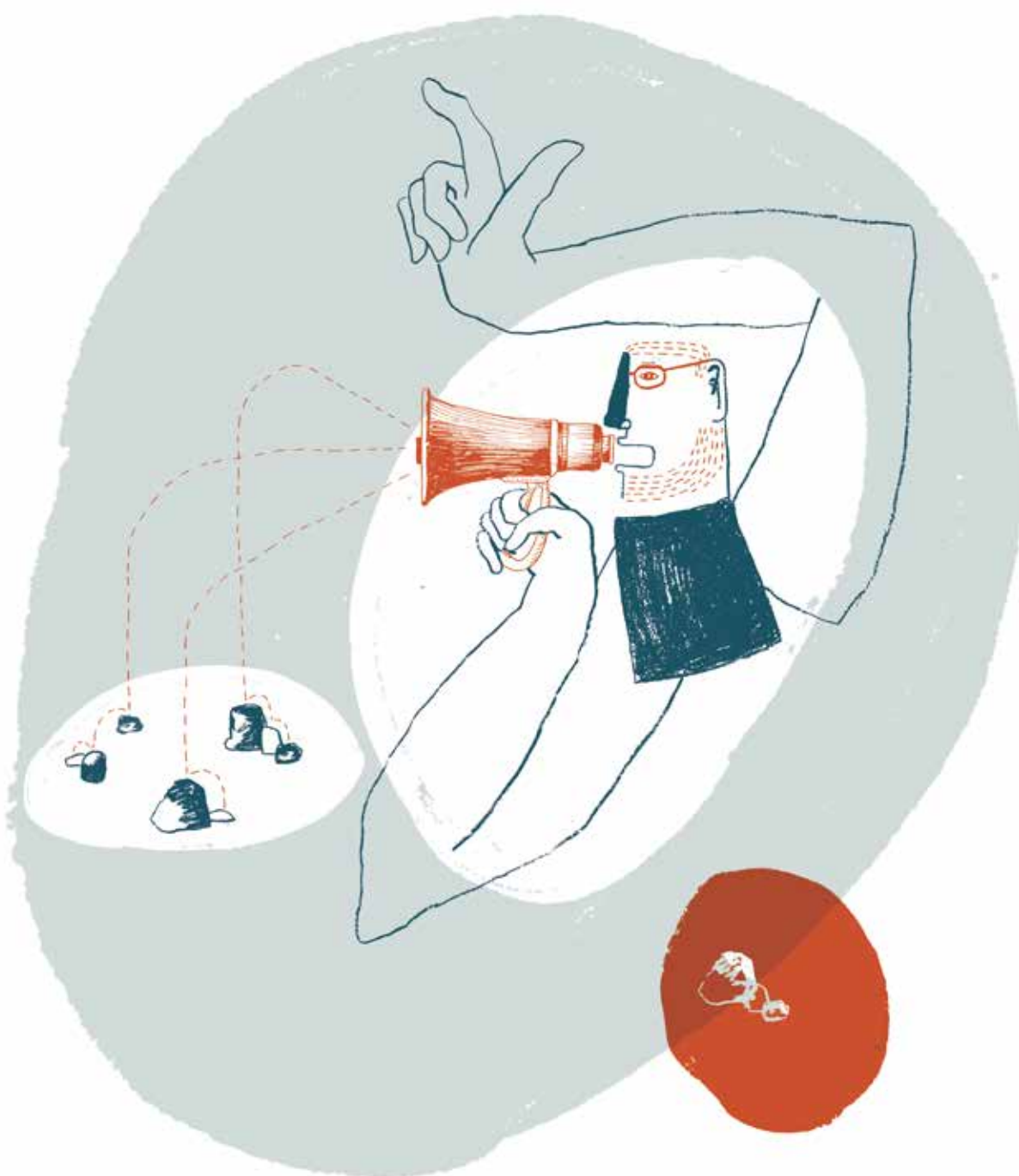
Het vonnis bevestigt daarmee het standpunt van de journalisten. 'De politie mag geen preventieve censuur toepassen op wie haar filmt of getuige is van een misdrijf', aldus advocate Mieke Van den Broeck. 'Camera's of telefoons waarmee gefilmd wordt kunnen niet in beslag genomen worden louter en alleen omdat de politie werd gefilmd.'

De advocate betreurt wel dat het onderzoek liefst vijf jaar in beslag nam. Door de overschrijding van de redelijke behandelingsstermijn en het gunstig strafregister verleende de rechter beide agenten de gunst van opschorting van straf. De hoogst geplaatste agent, een hoofdinspecteur, werd bovendien vrijgesproken van de beschuldiging dat hij de camerabeelden zou hebben gewist. Volgens de rechter is het weliswaar zeer aannemelijk dat de betrokken kaart effectief werd beschadigd, maar kan er niet met honderd procent zekerheid worden vastgesteld wat er precies mee gebeurde. (LV)

WELKE HEFBOMEN ZIEN HOOFDREDACTEURS EN
ONDERZOEKERS OM HET VERTROUWEN TE VERGROTEN?

‘Vertrouwen en geloofwaardigheid. Er is niets belangrijkers’

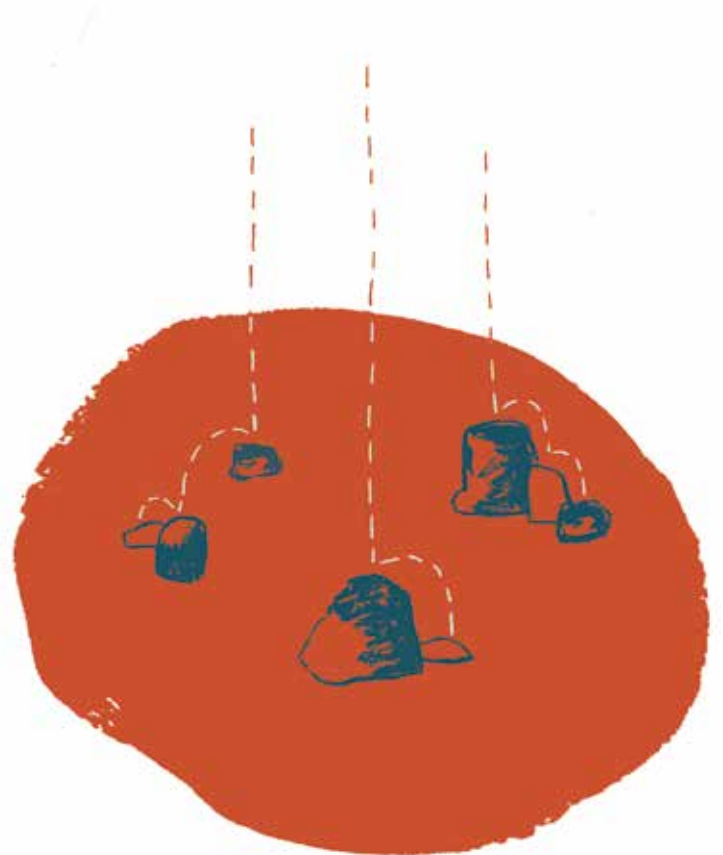
Een krappe helft van de Vlamingen heeft veel of voldoende vertrouwen in de traditionele media: 51 procent, volgens het jaarlijkse Digital News Report van het Reuters Institute for the Study of Journalism van de University of Oxford. Dat is niet bijster veel, al staan we daarmee wel op de 6de plaats in een rangschikking van 40 bevraagde regio's. Maar ook Vlaanderen ontsnapt niet aan de dalende trend: in de periode 2016-2020 daalde het percentage in Vlaanderen met 5 procent. Hoe kunnen we dit keren?

LUC VANHEERENTALS

Geloofwaardigheid is voor hoofdredacteurs essentieel. Voor Karel Verhoeven (*De Standaard*) is er 'niets belangrijker'. 'Het is onze kracht, ons spreekrecht... Een tiental jaren geleden was vertrouwen belangrijk, maar slechts één van de na te streven waarden. Nu is het geëvolueerd tot het alfa en omega van de journalistiek', aldus Verhoeven.

Liesbeth Van Impe (*Het Nieuwsblad*) zit op dezelfde lijn. 'Vertrouwen is ons handelsfonds', zegt ze. 'Zonder media die betrouwbaar en geloofwaardig berichten over woord en wederwoord kan een samenleving niet de fundamenten leggen voor een gemeenschappelijke grond, hetgeen essentieel is voor een optimale organisatie.'

Ook Ivo Vandekerckhove (*Het Belang van Limburg*) vindt vertrouwen super belangrijk 'en des te belangrijker naarmate de berichtgeving zich dichterbij de leefwereld van mensen situeert'.

1. KWALITATIEVE BERICHTGEVING

Een kwalitatief nieuwsaanbod staat bovenaan als middel om de geloofwaardigheid op te krikken. Meest relevant in dit verband vindt Liesbeth Van Impe 'de debatten tijdens vergaderingen van de redactie en redactieraad waarop de berichtgeving continu grondig wordt geëvalueerd en in vraag gesteld'. 'Bij Mediahuis is er sinds kort een werkgroep van hoofdredacteurs opgericht die zich buigt over Corporate Social Responsibility (CSR) en hierbij ook aandacht heeft voor het aspect trust.'

Het Belang van Limburg doet drie à vier keer per jaar beroep op wetenschappers van de Universiteit van Hasselt om samen een onderzoek met brede publieksbevraging op poten te zetten over thema's die belangrijk zijn voor Limburg en zijn inwoners.

Ook de media-experten die we consulteerden, vinden dat journalisten in de eerste plaats moeten streven naar diepgravende berichtgeving. En dat bereik je niet door het publiek naar de mond te praten. 'Fox News of MSNBC in de VS hebben geen gebrek aan vertrouwen onder hun kijkers', zegt Sarah Van Leuven (UGent). 'Het moet echter de uitdaging zijn om dit te bereiken met sterke journalistiek en feitelijk correcte informatie.' Eén van de problemen waarmee media geconfronteerd worden is volgens haar 'de grote druk op de businessmodellen'. Professor Van Leuven: 'Door de constante druk om 24/7 nieuws te publiceren, vaak met minder journalisten en middelen dan vroeger, staat de kwaliteit van nieuws onder druk en dat voelt het publiek. Fouten moeten worden rechtgezet na te snelle publicatie, onvoldoende 'checks of balances', gebruik van 'voorverpakt nieuws' uit niet-journalistieke bronnen...'

2. FACTCHECKEN EN SOCIALE MEDIA MONITOREN

Van Leuven pleit er ook voor dat de traditionele media fake news op sociale media monitoren en regelmatig aan een factcheck onderwerpen. ‘Onderzoek toont aan dat consumenten het soms moeilijk hebben om op sociale media het verschil te zien tussen gevestigde en onbetrouwbare nieuwsbronnen.’

De nieuwsmedia doen dit in de praktijk steeds meer. Dat is onder meer het geval bij de VRT. ‘Vertrouwen in klassieke media wordt mee ondermijnd door de desinformatie die circuleert op sociale media’, laat de hoofdredactie weten. ‘Bovendien is die desinformatie een groeiend probleem in Vlaanderen. De oude strategie – zwijgen over dingen die niet kloppen, dan verdwijnen ze vanzelf – werkt niet meer. Daarom zetten we meer in op factchecken bij VRTNWS en geven we ook duiding bij de mechanismen die spelen bij desinformatie.’

Factchecken gebeurt ook door verscheidene andere media in de Vlaamse pers. Eigen fouten worden in alle transparantie in aparte rubrieken rechtgezet.

De redactie van *De Standaard* gaat sinds een tijd ook nauwkeuriger en restrictiever om met ‘off the record’-verhalen. ‘In het verleden gebeurde dat te vrij en onbekommerd’, zegt Karel Verhoeven. ‘Dergelijke informatie kan de lezer echter niet checken. Als we dit nog doen, leggen we telkens uit waarom de bron anoniem blijft.’

3. INTERACTIE MET DE LEZER

Ook een betere interactie met het eigen kijk-, luister- of lezerspubliek draagt bij tot een beter vertrouwen. ‘We hebben met Karin De Ruyter een ombudsvrouw die alle brieven en klachten beantwoordt. In de zaterdagkrant brengt ze hierover verslag uit en houdt ze de redactie zo een spiegel voor’, aldus Verhoeven. Ook *Het Nieuwsblad* beantwoordt mails en brieven van lezers.

In 2020 nam ook bij de VRT de interactie tussen de nieuwsdienst en het publiek fors toe en werd meer dan ooit rekening gehouden met kritiek, vragen en suggesties. ‘De ombudsman speelt dagelijks de ontvangen suggesties, vragen, getuigenissen en (kritische) opmerkingen door aan de redactie’, aldus de hoofdredactie. ‘Omdat de stroom reacties dit jaar zo groot was, werd onder elk artikel een knop ‘heeft u een vraag?’ geplaatst. Die vragen krijgen geen individueel antwoord meer, maar de meest gestelde worden beantwoord in overzichtstukken. VRT NWS modereert ook intensiever op sociale media.’

Het Belang van Limburg doet volgens Ivo Vandekerckhove eveneens allerlei inspanningen om dichterbij de lezer te staan en op die manier geloofwaardiger over te komen. ‘Zo brengen we elke maandag de rubriek ‘Voor u Opgelost’ waarbij wij als krant bemiddelend optreden bij conflicten die lezers hebben met handelaars of instanties.’

4. PUBLIEK BETER BEGRIJPEN

Voor de onderzoekers is niet alleen een betere interactie, maar ook een beter begrip van het publiek belangrijk. Volgens Kristin Van Damme (UGent) is het voor nieuwsmedia immers het allerbelangrijkst om een blijvende band op te bouwen met lezers en kijkers. Ze merkt tekenen van een positieve evolutie op dat vlak. ‘Bij online nieuws primeerde vroeger het aantal clicks, wat soms leidde tot misleidende titels om het aantal op te drijven. De focus vandaag ligt meer op hoe lang mensen het nieuws consulteren of hoe vaak ze terugkomen naar de website’, aldus Van Damme.

Ruben Vandenplas (VUB) pleit eveneens voor een beter begrip voor de verwachtingen van de nieuwsconsument. ‘Uit ons onderzoek blijkt dat nieuwsgebruikers vragende partij zijn voor een meer constructieve journalistiek, waarbij oplossingsgerichte berichtgeving centraal staat, eerder dan louter het schetsen van het probleem.’

Hetzelfde pleidooi vinden we bij zijn VUB-collega Ike Picone. ‘Nieuwsmedia moeten proberen hun (potentieel) publiek zo goed mogelijk te begrijpen en er empathisch mee omgaan. Zo wijst onderzoek uit dat jongere nieuwsgebruikers het belangrijk vinden dat nieuws ‘bruikbaar’ is, hen concreet helpt om stappen te zetten in het dagelijkse leven en de opgedane kennis om te zetten in daden.’

5. TRANSPARANTIE

Media moeten volgens Sarah Van Leuven ook meer transparant zijn over het eigen nieuwsproductieproces. Ze pleit er onder meer voor om meer bronnen te vermelden. *De Standaard* installeerde begin 2020 een wetenschapsredactie en biedt lezers via hyperlinks naar bronnen de mogelijkheid om informatie te controleren en zich verder te informeren. ‘Bij grote dossiers vermelden we info over het aantal personen met wie we spraken en hoelang en door hoeveel mensen eraan gewerkt is’, aldus Karel Verhoeven.

Kristin Van Damme waarschuwt er echter voor om niet te ver te gaan met het benadrukken dat nieuws mogelijk onjuist is. ‘Hierdoor dreigt er immers een gevoel van cynisme te ontstaan ten opzichte van het nieuws in het algemeen. In plaats van de basis te leggen voor een gezonde relatie met nieuws, daalt hierdoor het vertrouwen in nieuws. In onze Apenstaartstudie bij leerlingen van het secundair onderwijs vonden we een negatieve relatie tussen nieuws-scepticisme en de frequentie van nieuwsgebruik.’ En hoogleraar Van Damme waarschuwt: hoe sceptischer men is ten aanzien van nieuws, hoe minder men het bekijkt of leest.

Vijf studies, vijf conclusies

Vooraf jongeren verliezen vertrouwen

Digital News Report, 2020

45 procent van de Belgen heeft volgens het Digital News Report 2020 vertrouwen in het nieuws van de traditionele media: 51 procent in Vlaanderen en (amper) 36 procent in Wallonië. Die 45 procent is een daling met 4 procent in vergelijking met het jaar voordien. De publieke omroepen in ons land scoren het best in dit onderzoek van februari 2020. VRT Nieuws en RTBF halen respectievelijk 78 en 74 procent. Het vertrouwen in Vlaanderen bij de -35-jarigen (38 procent) ligt echter merkbaar lager dan het gemiddelde van 51 procent.

Dat laatste wordt bevestigd door een studie van BRIO (VUB), dat in het schooljaar 2018-2019 1.744 leerlingen uit het 4de jaar secundair onderwijs in 24 Brusselse scholen bevroeg over hun vertrouwen in instellingen en hun houding ten aanzien van democratie. 69,5 procent had 'weinig' tot 'heel weinig' vertrouwen in media. Slechts 5,9 procent had er 'veel' tot 'heel veel'.

VRT-redactie doet beter dan VTM

Ipsos, oktober 2020

De nieuwsdienst van de VRT haalt de hoogste score in een bevraging die de openbare omroep in oktober 2020 liet uitvoeren door onderzoeksbureau Ipsos. 17 procent heeft 'veel vertrouwen' en 57 procent 'vertrouwen' in de VRT-redacties (van televisie, radio en vrtnews.be). Samen dus 74 procent. VTM haalt een score van 63 procent ('veel vertrouwen' en 'vertrouwen' samen). *Het Nieuwsblad* haalt 60 procent, *De Standaard* 59 procent, *Het Laatste Nieuws* 53 procent en *Knack* 50 procent.

Hoger cijfer bij vrouwen en universitaire

Arteveldehogeschool, april 2020

Op de vraag *In hoeverre heb je vertrouwen in de traditionele media?* die onderzoekers van de Arteveldehogeschool begin april 2020 voorlegden, antwoordde 18 procent van de ondervraagde Vlamingen 'zeker wel' en 52 procent 'eerder wel', samen goed voor 70 procent. Het vertrouwen is het grootst bij vrouwen (78 procent) en universitaire (77 procent). Opvallend: slechts 11 procent spreekt zijn vertrouwen uit in sociale media.

Radio scoort het hoogst

Eurobarometer, november 2019

69 procent van de Belgen die in november 2019 werden ondervraagd in het kader van de Eurobarometer van de Europese Commissie, is van oordeel dat de traditionele media in ons land geloofwaardige informatie verstrekken. In de hele EU is dat gemiddeld slechts 56 procent. In ons land scoort radio (71 procent) het best, gevolgd door televisie (67 procent) en geschreven pers (63 procent).

Radio scoort ook het hoogst in de bevraging van Belgen in het najaar van 2017 door Whyte Corporate Affairs en GfK. Radio brengt volgens 69,4 procent geloofwaardig nieuws, geschreven pers (zowel de papieren versie als online) is voor 58,8 procent geloofwaardig en televisie voor 55,2 procent.

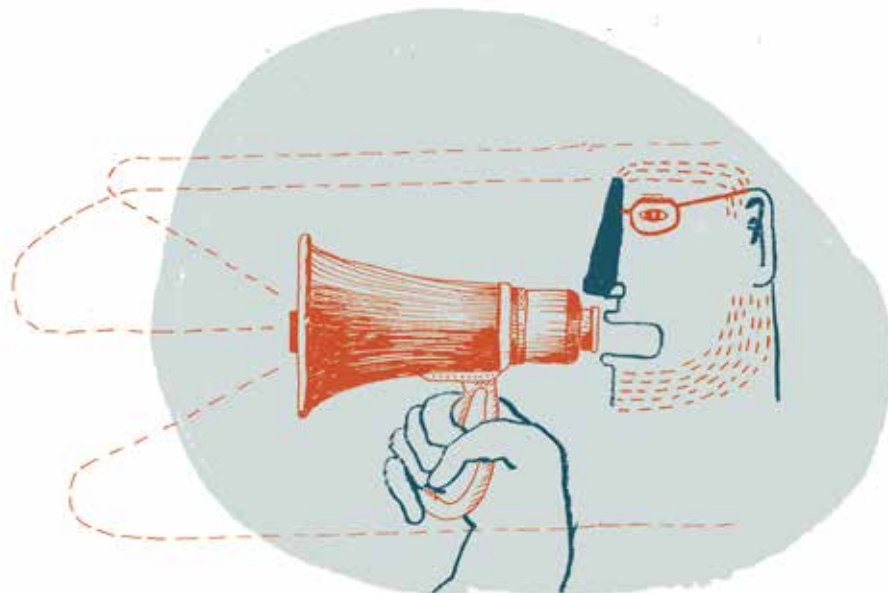

Opleiding en welstand spelen rol

Statistiek Vlaanderen, 2018

Uit een onderzoek van Statistiek Vlaanderen in 2018 blijkt dat 26 procent 'veel tot zeer veel' vertrouwen heeft in de Vlaamse pers, 51 procent 'niet veel en niet weinig' en 23 procent 'zeer weinig'. Ook hier scoren jongeren lager. Bij de 18-39-jarigen heeft 23 procent 'veel tot zeer veel vertrouwen', tegenover 29 procent bij de 60-plussers. Er is ook een link met het inkomen (34 procent bij wie comfortabel leeft heeft vertrouwen, versus 17 procent bij wie moeilijk rondkomt) en diploma (35 procent hoger onderwijs versus 19 procent lager secundair). (LVH)

CORONA GEEFT TRADITIONELE MEDIA BOOST...

Het percentage Vlamingen dat minstens één keer per dag het nieuws volgt, steeg sinds het begin van de pandemie van 73 tot 87 procent, zo blijkt uit een onderzoek in april 2020 van de Arteveldehogeschool. Één op de vijf maakt gebruik van nieuwsbronnen die men eerder niet of zelden consulteerde. Een trend die zich weerspiegelt in de lees- en kijkcijfers van traditionele media.

De Standaard zag het aantal krantenabbonnementen in 2020 toenemen met circa 13.000 tot 113.750 en het aantal lezers van internetberichten verdubbelen. Ook hun leestijd nam gevoelig toe. De Journaals op Eén haalden in 2020 elke dag gemiddeld 1,67 miljoen kijkers tegenover 1,42 miljoen in 2019. Het gemiddeld aantal dagelijkse bezoekers op *VRTNWS* (site en app) steeg van 550.714 tot 960.009.

De toename van interesse en geloof in de berichtgeving van traditionele media is volgens Karel Verhoeven (*De Standaard*) een fenomeen dat zich bij urgente crisissen vaak voordoet. 'Wat de coronapandemie betreft, speelt ongetwijfeld mee dat mensen persoonlijk belang hebben bij de berichtgeving en wellicht ook meer tijd om te lezen.'

Liesbeth Van Impe (*Het Nieuwsblad*): 'Bij belangrijke gebeurtenissen worden professionele media steevast het toevluchtsoord om meer te weten te komen. Corona is wegens het onbekende en bedreigende van de crisis nog iets extremer.'

Ook Ivo Vandekerckhove (*Het Belang van Limburg*) wijst op het feit dat angst zeker een rol speelt in de toegenomen interesse: 'In ramspoed kiezen mensen vaak meer voor traditionele media. Of we hierop op termijn kunnen verder bouwen, zal nog moeten blijken.'

...MAAR IS HET VERTROUWEN GEVOLGD?

Volgens een grote internationale studie in 11 grote landen (België is er niet bij) steeg ook het vertrouwen in traditionele media (Edelman Trust Barometer) in de periode januari-mei van 62 tot 69 procent. Voor ons land kunnen we voor de periode sinds de start van de pandemie terecht bij de jaarlijkse Vertrouwensbarometer van de VRT (*zie ook 'VRT-redactie doet beter dan VTM' in randstuk*). Uit dit onderzoek, dat dateert van oktober 2020, blijkt dat 74 procent van de Vlamingen vertrouwen heeft in de nieuwsredacties van de openbare omroep. Maar dat percentage is sinds 2015 nauwelijks gewijzigd.

Ook onderzoekers zijn voorzichtig. Ike Picone (VUB): 'Uit recent onderzoek van het Reuters Institute for the Study of Journalism in het VK blijkt dat het vertrouwen in professionele media ondertussen weer een flinke knauw kreeg. Ook in ons land lezen we in columns van ombudsmannen en -vrouwen dat er kritiek komt op het feit dat media niet kritisch genoeg omgaan met de harde overheidsmaatregelen of dat sommige meningen onvoldoende aan bod laten komen.'

Bovendien neemt het aantal nieuwsgebruikers dat zich afschermt van nieuws over de pandemie - de zogenaamde 'coronablockers' - volgens Ruben Vandenplas (VUB) sterk toe. Vooral bij jongere nieuwsgebruikers lijkt dit het geval.

Sarah Van Leuven (UG) wijst op de negatieve gevolgen van de niet aflatende beschuldigingen van 'fake news' aan het adres van nieuwsmedia. 'Tijdens deze coronapandemie wordt dit versterkt door complottheorieën die zonder filter soms breed circuleren op sociale media', aldus Van Leuven. Zij pleit voor het goed modereren van dergelijke reacties op artikelen van professionele media. (LVH)

FOTOGRAAF
LARS DUCHATEAU

Verschenen in
De Standaard Weekblad
op 17 oktober 2020

FOTO GEKOZEN DOOR
DAMON DE BACKER
FOTOGRAAF

April 2019. Fotograaf Lars Duchateau trekt met zijn analoge middenformaatcamera door Heimaey, een vulkanisch eiland ten zuiden van IJsland dat in 1973 voor de laatste keer overspoeld werd door een lavamassa. De straten zijn leeg, het basketbalveld is onbespeeld en enkel een eenzame auto bij de ingang van de kerk geeft een blijk van leven in het dorp. Het spel tussen de robuuste natuur en de menselijke invloed erop lijkt gewonnen te worden door surrealisme. Alsof de fotograaf zich door een live-action landschap zonder tegenspelers begeeft.

Hoewel er op dat moment nog geen sprake was van corona in de wereld, lijkt het vandaag toch een herkenbaar tafereel. Ondanks de zachtheid en vrede die het beeld uitstraalt, bezorgt dit me ook een onheilspellend gevoel. Waar zijn de 4000 inwoners van het eiland? Misschien zijn ze - net zoals wij allemaal - aan het wandelen buiten beeld.

Dit beeld is gepubliceerd in het boek 'Looming Vale', dat Lars Duchateau afsluit met de woorden: 'Meanwhile life goes on in the shadow of a massive but silent threat.'

 @damondebacker

PIETER KNAPEN,
SECRETARIS-GENERAAL EN
OMBUDSMAN, OVERLOOPT
DE RECENTSTE UITSPRAKEN

De Raad voor de Journalistiek heeft in december en januari twaalf uitspraken gedaan. Zes klachten kwamen van één man, een docent aan een hogeschool, die zich beriep zich op het recht op vergetelheid om artikels te laten verwijderen. De Raad verklaarde zijn klachten ongegrond.

Nieuwsautomatisering en beroepsethiek

Vooraleer in te gaan op de uitspraken over klachten, loont het de moeite om even te verwijzen naar een onderzoek van de Finse persraad naar de mogelijke consequenties van nieuwsautomatisering voor de journalistieke beroepsethiek. De studie werd uitgevoerd door dr. Lauri Haapanen van de universiteit van Jyväskylä. Hij focust op volledig geautomatiseerde productie van nieuwsartikels, waarbij het hele proces gebeurt op basis van algoritmes zonder dat er een journalist aan te pas komt. Er zijn voorbeelden en experimenten met korte artikels over sportwedstrijden, verkiezingsuitslagen en gevaarlijke punten in het verkeer. In dat geautomatiseerde proces zijn volgens Haapanen drie elementen cruciaal: betrouwbare data, sturing en transparantie.

De kwaliteit van het geproduceerde artikel (de output) hangt af van de **kwaliteit van de data** (de input). Systematisch gestructureerde en numerieke datasets zijn onontbeerlijk en daarvoor moeten journalisten samenwerken met experts uit andere domeinen. Dat geldt ook voor de algoritmes, in de black box tussen input en output. Ook die worden niet gemaakt door journalisten, maar door programmeurs en software specialisten. Maar noch voor journalisten, noch voor het publiek mogen ze een black box zijn. Mediaorganisaties en redacties mogen de **sturing** (conceptualisering, ontwikkeling, beheer en zo meer) en de verantwoordelijkheid over algoritmes niet overlaten aan programmeurs alleen. Journalisten moeten mee in de cockpit zitten, want ook achter algoritmes zitten journalistieke keuzes.

Ten slotte heeft ook het publiek recht op **transparantie**. Journalisten moeten transparant zijn over hun manier van werken en dat geldt ook voor het gebruik van algoritmes bij de automatische productie van nieuwsartikels, en evenzeer bij personalisering van nieuws, zegt Haapanen. Hij ziet geen dringende nood aan nieuwe ethische richtlijnen, maar roept wel op tot waakzaamheid op lange termijn.

De studie maakt deel uit van het project Media Councils in the Digital Age, waaraan ook de Raad voor de Journalistiek deelneemt en dat wordt gefinancierd door de Europese Unie. Het onderzoek is te raadplegen op <https://www.presscouncils.eu/Media-councils-must-anticipate-news-automation-says-new-report>. De Raad voor de Journalistiek heeft recentelijk een commissie opgericht om na te gaan of het gebruik van artificiële intelligentie in de journalistiek noopt tot aanpassingen van de Code.

WHO over berichtgeving over coronavaccins

In het kader van de wereldwijde vaccinatieprogramma's tegen corona heeft de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) een reeks aanbevelingen gepubliceerd voor berichtgeving over coronavaccins en vaccinatieprogramma's. De WHO noemt accurate berichtgeving van uitzonderlijk belang en biedt met het oog daarop tips en handvatten voor berichtgeving in medische en wetenschapsdossiers. Die gaan niet alleen over de inhoud van artikels, maar bijvoorbeeld ook over beelden die daarbij geplaatst worden. Meer info op <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/tips-for-professional-reporting-on-covid-19-vaccines>.

DOSSIERS 2020-36 T.E.M. 41

GEEN RECHT OP VERGETELHEID

Klager is docent aan een hogeschool. Hij vroeg aan de redacties van *DeMorgen.be*, *HLN.be*, *SCEPTR*, *'tpallierke.net*, *Reactnieuws.net* en *'Scheldt.be* om artikels over hem offline te halen. De redacties wezen die vraag af of lieten ze onbeantwoord. Daarop diende hij een klacht in bij de Raad, waarvoor hij het recht op vergetelheid inriep.

De artikels meldden dat klager als docent aan zijn studenten maximum op het examen beloofde als ze in ruil klimaatcacties zouden voeren. Hij riep een medische context in om ze te laten verwijderen.

De Raad zegt dat het maatschappelijk relevant was om over het initiatief van klager te berichten, dat hij door zijn politieke en maatschappelijke activiteiten (naast zijn docentschap) beschouwd kan worden als een publiek figuur, dat zijn les in het verlengde lag van die politieke en maatschappelijke activiteiten, en dat een medische context waarnaar hij verwijst op zich geen reden is waarom de berichtgeving niet toegankelijk zou mogen blijven. De rechten en belangen die klager inroept om de artikels te laten verwijderen wegen niet op tegen het maatschappelijk belang van een zo volledig mogelijk archief en van het recht op informatie, besluit de Raad, die de zes klachten ongegrond verklaarde.

De rechten en belangen die klager inroept om de artikels te laten verwijderen wegen niet op tegen het maatschappelijk belang van een zo volledig mogelijk archief en van het recht op informatie

DOSSIER 2020-35

WEDERHOOR VOOR KLAAGSTER DIE GELINKT WORDT AAN NEONAZISME

Het artikel in *Het Laatste Nieuws* gaat over de infiltratie van het verzet tegen de coronamaatregelen door extreemrechts en neonazi's. De journalist schrijft dat klaagster zich opwierp als medeorganisator van een verijdelde betoging tegen de lockdown. Op de betoging werden verscheidene neonazi's opgepakt en volgens het artikel blijkt ook klaagster niet vies te zijn van een vleugje neonazisme.

Wat waarheidsgetrouwheid betreft, maakt de krant aannemelijk dat de feiten en gegevens in het artikel op basis van verschillende bronnen gecheckt en waarheidsgetrouw weergegeven zijn. De Raad zegt ook dat het privéleven van klaagster niet geschonden is en dat het geoorloofd was om haar voornaam, eerste letter van haar familienaam, woonplaats en politieke voorkeur te vermelden. Op deze punten is de klacht ongegrond.

De klacht is wel gegrond wat wederhoor betreft. De figuur van klaagster bekleedt een centrale rol in het artikel en de titel en het artikel linken haar aan neonazisme, waarmee de krant een ernstige beschuldiging uitbrengt die de eer en goede naam betreft. Daarom had de journalist klaagster voor publicatie een kans op wederhoor moeten bieden.

DOSSIER 2021-01 T.E.M. 03

VERKLARINGEN GETROUW WEERGEGEVEN, GEEN STIGMATISERING

Drie Belgen van Turkse afkomst dienden een klacht in tegen *HBVL.be*. Ze nemen aanstoot aan een artikel dat schrijft dat 45.000 Belgen van Turkse afkomst in de eerste helft van 2020, ondanks de coronamaatregelen maar dankzij hun dubbele nationaliteit, heen en weer naar Turkije reisden. Klagers noemen het artikel onjuist en stigmatiserend.

Wat waarheidsgetrouwheid betreft, kan de Raad niet uitmaken of het aantal van 45.000 klopt. Maar *HBVL.be* maakt volgens de Raad wel aannemelijk dat de journalist de Turkse consul-generaal daarover heeft

gecontacteerd en zijn verklaringen, via een tussenpersoon en tolk, getrouw heeft weergegeven. Dat het consulaat-generaal achteraf, in antwoord op een vraag van een lokale politieke partij, deze verklaringen loochent en zegt dat er geen cijfers beschikbaar zijn, betekent niet dat de journalist bij de garing van haar informatie en de redactie van haar artikel niet correct of niet te goeder trouw gehandeld zou hebben.

De Raad is ook van oordeel dat er geen sprake is van stigmatisering. Het is geoorloofd en relevant om over het verband tussen de dubbele nationaliteit en de reisregels rond corona te berichten, en de weergave van de feiten is zakelijk en algemeen en niet beschuldigend ten aanzien van de Turkse of moslimgemeenschap. Hetzelfde geldt voor de foto's bij het artikel.

DOSSIER 2021-04 EN 05

GEEN SCHENDING VAN PRIVACY IN ARTIKELS OVER ADMINISTRATIEF-RECHTELIJK ARREST

De artikels in *Gazet van Antwerpen* en *Het Nieuwsblad* gaan over een arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen tegen een brasserie in Schilde. Die procedure werd ingeleid door klager.

De Raad zegt dat het geoorloofd was om de naam en voornaam van klager in het artikel te vermelden. Zijn advocaat heeft de redactie zelf gecontacteerd en het arrest aan de journalist bezorgd zonder het te anonimiseren. Het gaat over een publieke betwisting en procedure en de advocaat heeft op geen enkel moment gevraagd om de naam van klager niet te vermelden. Bovendien voert klager de procedure namens een aantal buurtbewoners en treedt hij bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen mee op als hun spreekbuis.

LEES DE VOLLEDIGE UITSPRAKEN OP WWW.RVDJ.BE

SOETKIN BULCKE

VROEGER

Journalist lifestyle en
duurzaamheid

NU

Onderwijst Nederlands en
Engels in het secundair
onderwijs en Journalistiek
aan Thomas More Mechelen

**‘In mijn klas
zie ik meteen
wat er ‘in’ is’**

SOETKIN BULCKE (48) VERRUILDE LIFESTYLEJOURNALISTIEK VOOR HET ONDERWIJS

'Ik heb Germaanse talen gestudeerd, een studie die ik zo opnieuw zou doen. Het sloot goed aan bij mijn liefde voor literatuur en mijn brede interesseveld. In tegenstelling tot mijn eigen studenten aan Thomas More, die echt weten hoe je op een redactie werkt, heb ik dat al doende geleerd, toen ik na mijn studie aan de slag ging bij een ICT-tijdschrift van VNU Business Publications. Daarna volgden zeven jaar als vaste redacteur bij *Feeling Wonen*. Ik kan echt genieten van mooie magazines. Lifestylejournalistiek is zoveel meer dan taal: samen met fotograaf en vormgever creëer je een totaalplaatje.'

'Ik ben geen *die hard* nieuwsjournalist. Liefst schrijf ik over de dingen waar ik zelf intensief mee bezig ben. Toen ik bij *Feeling Wonen* begon, was dat een huis kopen en verbouwen. Wonen gaat al lang niet enkel meer over kleuren, trends en design. Duurzaamheid wordt steeds belangrijker. Ik zag het als mijn taak om lezers te helpen duurzame keuzes te maken en hen lokale, ambachtelijke producten te tonen.'

'Ik was gelukkig met mijn job, tot mijn kinderen geboren werden. Ik was nooit voor 19u30 thuis. Om er meer voor de kinderen te kunnen zijn, werd ik freelancer. Het gaf me ook de kans om volledig mijn interesses na te jagen en woonbeurzen te bezoeken in London, Parijs en Milaan. Vaak op eigen kosten, maar dat was het waard, want het leverde stof op voor veel artikels, onder meer voor *Feeling* en trenddossiers voor vakbladen voor de meubelsector.'

'In 2019 had ik na meer dan 20 jaar journalistiek behoefte aan verandering. Op een feestje sprak ik iemand die na een burn-out een topjob had verruild voor een opleiding tot leerkracht Frans. Dat zette me aan het denken. Ik wilde iets nuttigs doen, wist hoe groot het lerarentekort is en had het juiste diploma al. In februari 2020 solliciteerde ik op een vacature om 10 uur Nederlands en Engels te geven in het TSO. Tien dagen later stond ik voor de klas.'

'Ik ontdekte dat 10 uur lesgeven in het TSO evenveel werk is als 10 presentaties maken voor een ongeïnteresseerd publiek. Je bent bovendien de hele dag opvoeder. Tijdens een van mijn eerste lessen zat een leerling met een schaar te spelen, een ander zat met een hand in z'n broek. Gelukkig geef ik niet snel op. Inmiddels krijg ik energie van de jonge mensen

die me dagelijks omringen. Als ze tegenslag of een slecht cijfer hebben, gaan ze er de volgende dag toch weer voor. Daar kunnen veel volwassenen nog iets van leren. Grappig genoeg consulteerde ik jarenlang trendwatchers en experts om trendstukken te schrijven. Nu hoef ik maar rond te kijken in mijn klas om te weten wat er 'in' gaat zijn (*lacht*).'

'Mijn leerlingen zijn nieuwsgierig naar mijn achtergrond in de journalistiek. Tegelijkertijd voel ik de afstand tussen de diversiteit in mijn klaslokaal en de witheid van de media.

Onlangs las ik in *De Standaard* een artikel over het groeiend aantal Belgen met een migratieachtergrond. In de inleiding stond 'maar dat is niets om ongerust over te zijn'. Zoiets kan ik niet aan mijn klas laten lezen. Zij zien zichzelf als deel van de samenleving. Het is zo demotiverend dat ze steeds als 'anders' worden neergezet.'

'Leerkrachten gaan er elke dag voor, ondanks het haperende beleid. Er is veel negatieve beeldvorming over onze beroepsgroep, maar ik kom vooral bevlogen collega's tegen. In de media komen meestal de minister of vertegenwoordigers van de onderwijs-

koepels aan het woord, terwijl leerkrachten zoveel praktijkkennis hebben over opvoeden, diversiteit, armoede... Misschien ga ik er zelf over schrijven, maar veel tijd heb ik daar met mijn twee jobs niet voor.'

'Naast mijn werk in het secundair onderwijs, verzorg ik in het derde jaar Journalistiek aan Thomas More de lessen bedrijfsjournalistiek, lifestylejournalistiek en columns, recensies en profielschetsen schrijven. Vast onderdeel van mijn lessen is een TED-Talk waarin journalist Tom Rosenstiel uitlegt hoe de journalistiek van een *trust me*- naar een *show me*-model geëvolueerd is. Toen ik jong was, keek iedereen het avondjournaal of las de krant, met het gevoel dat de media uitlegden hoe de wereld werkt. Nu zoeken we snel zelf op hoe iets in elkaar zit, via een kanaal dat ons past, op een moment dat wij kiezen. De journalistiek is daarin goed gevolgd: kranten zijn mediabedrijven geworden die ook video's en podcasts aanbieden. Het onderwijs zou er iets van kunnen leren – daar geldt het *trust me*-model nog.'

Opgetekend door Selma Franssen

'Op school voel ik de afstand tussen de diversiteit in mijn klaslokaal en de witheid van de media'

OPENBAARHEID VAN JUSTITIE FORS BEDREIGD

Op 1 september 2021 wordt een wet van kracht die een openbare, voor iedereen toegankelijke databank opricht van alle vonnissen en arresten. Tegelijkertijd worden alle persoonsgegevens uit die beslissingen geschrapt. Alle namen van iedereen dus, ook van rechters, advocaten, bedrijven en vzw's. **DOOR XYZ (*)**

Het gaat om de wet van 5 mei 2019. Met die totale anonimisering wil het parlement de privacy van de betrokkenen beschermen. Maar de wet gooit het kind met het badwater weg.

In een democratie gaat het algemeen belang voor op het individueel belang en dient het principe te zijn: algemene openbaarheid, niet algemene anonimisering. De wet van 2019 is een zware uitholling van de openbaarheid, want de identiteit van een partij behoort nu eenmaal tot de rechtszaak en dus ook tot het vonnis. Rechters vellen geen anonieme vonnissen tegen anonieme personen. En veroordeelden zijn geen verdachten meer, ze worden niet meer vermoed onschuldig te zijn.

Door de nieuwe regeling wordt het zeer moeilijk om nog een specifieke zaak op te zoeken. De wet wil dat uitdrukkelijk onmogelijk maken. Hoe zal de journalist/burger nog het Vlaams Blok-arrest of de arresten in de zaak-Joe Van Holsbeeck, Hans Van Themsche, Léon Degrelle of August Borms terugvinden? Zal dit niet tot fouten in de berichtgeving van goedmenende journalisten leiden?

Het werk van onderzoeksjournalisten die met belastingontduiking en dito ontwijking bezig zijn, wordt door deze wet zwaar bemoeilijkt. Wie het gedrag van een omstreden politicus of bedrijfsleider in beeld wil brengen, zal de nieuwe openbare databank daarvoor niet kunnen gebruiken. In het geval van politici vermindert daardoor de controle van het publiek op de politieke klasse en dus de kwaliteit van de democratie. Is dit verantwoord?

CONTRAPRODUCTIEF

En wat vinden de milieubeweging, Greenpeace en de consumentenorganisaties van deze wet? Want de anonimisering geldt ook voor rechtspersonen - bedrijven en vzw's dus - want dat zijn ook 'personen'.

Is complete anonimisering ook niet contraproductief in gemediatiseerde zaken? Iedereen zal jaren later wel nog de meest sensationele en meest vertekende stukken over die zaak kunnen googelen, maar de officiële waarheid van justitie niet kunnen vinden. Kwetst die officiële juridische versie van de feiten de

privacy van betrokkenen dan meer dan de soms polariserende media-artikels over deze zaken die wél online blijven staan?

De democratische controle op de magistratuur wordt bovendien bemoeilijkt. Omdat ook de namen van de rechters niet meer mogen worden vermeld, kan iemand die dat zou willen, niet meer in kaart brengen hoe een bepaalde rechter zijn werk doet. Dat kan toch nuttig zijn? Door transparantie van het gerecht te verzekeren scheidt men vertrouwen in justitie als instantie. Nu creëert men wantrouwen.

PRIVACY

Moet de privacy van de slachtoffers en daders dan niet beschermd worden? Natuurlijk wel, als daar goede redenen toe zijn. Het Grondwettelijk Hof en het Mensenrechtenhof in Straatsburg kunnen daarbij model staan. Namen schrappen mag alleen in uitzonderlijke gevallen en mits grondige motivering. Als de rechtbank de sluiting van de deuren had bevolen, als betrokkenen met de dood kunnen worden bedreigd of in een beperkte reeks specifieke gevallen, zoals zaken met minderjarigen, echtscheidingen of voor sommige slachtoffers van zware zedenzaken. Namen van rechtspersonen, advocaten of magistraten zouden nooit geschrapt mogen worden.

Minister van Justitie Vincent Van Quickenborne (Open Vld) moet de wet nu uitvoeren en daar is een werkgroep mee bezig. Die beseft dat de wet moet worden gewijzigd. Het parlement moet zijn werk overdoen.

Het lijkt aangewezen dat de perssector daarbij wordt gehoord, want kwaliteitsjournalistiek vereist een zo groot mogelijke openbaarheid. En de pers zal als eerste worden geconfronteerd worden met de problemen van de wet van 5 mei 2019.

---

*Een uitvoeriger en meer juridische analyse vindt men op www.journalist.be. Deze bijdrage verscheen ook in *De Juristenkrant*.*

(*) Waartoe onangepaste anonimisering kan leiden... Deze bijdrage is van de hand van John De Wit, justitieverslaggever.

ONDER EMBARGO

De VVJ/AVBB heeft de **Taskforce Vaccinatiestrategie** eind vorig jaar gevraagd om ook gepaste aandacht te geven aan journalisten bij het uitwerken van de vaccinatiecampagne. Zonder afbreuk te doen aan de voorrang van meer prioritaire groepen, welteverstaan. Nogal wat journalisten voelen de nood aan een tijdige bescherming tegen covid-19. Overigens heeft de federale regering hen ook steeds opgenomen in de lijst van 'essentiële beroepen' die niettegenstaande lockdowns, avondklokken en reisverboden hun werk moeten kunnen voortzetten. De voorzitter van de Taskforce, professor **Dirk Ramaekers**, nam op 4 december 2020 akte van het VVJ/AVBB-verzoek. Bij die gelegenheid bedankte hij de journalisten die we vertegenwoordigen "voor de rol die jullie spelen in de objectieve berichtgeving". Op verder bericht is het tot dusver wachten.

Over de **reismaatregelen** in het kader van corona - en meer bepaald hun impact op reizende journalisten - vind je alle info op www.journalist.be. Idem voor de **sociale maatregelen** van overheidswege die met name freelancejournalisten nog altijd een steuntje in de rug kunnen geven. De **IFJ** (Internationale Federatie van Journalisten) dan weer heeft een nieuwe reeks *tips & tricks* gepubliceerd voor de berichtgeving over corona, in het bijzonder de vaccinatiefase waarin we nu zijn aangeland. Hoe gaan we onredelijke vaccinatie-angst tegen zonder nochtans blind voort te gaan op wat

farmabedrijven en overheden verklaren? Meer op www.ifj.org, waar ook een reeks hoogst betrouwbare bronnen worden opgelijst.

De VVJ/AVBB blijft naarstig voortzoeken naar een geschikte **groepsverzekering voor beroepsaansprakelijkheid** (inclusief rechtsbijstand). Maar de marktomgeving is moeilijk, en daarom vragen we aan geïnteresseerde leden nog even geduld.

Josse Abrahams is sinds 1 februari woordvoerder van federaal staatssecretaris Meryame Kitir (sp.a), bevoegd voor Ontwikkelingssamenwerking en Grootstedelijk Beleid. Josse werkte eerder voor *De Morgen* en was toentertijd ook even voorzitter van de VVJ. De voorbije jaren was hij aan de slag bij 11.11.11.

Patrick Leemans is met pensioen. Begin januari maakte hij zijn laatste bijdragen voor Belga. Eerder in zijn loopbaan was Patrick te vinden op de redacties van *Het Belang van Limburg*, VTM en *Het Laatste Nieuws*. Maar zonder twijfel blijven we hem nog wel tegenkomen op Twitter @debananenschil.

Frederik De Swaef (36) heeft half december als hoofdredacteur afscheid genomen van zijn collega's bij News City/*Het Laatste Nieuws*. Tien jaar lang

was Frederik ononderbroken hoofdredacteur, eerst bij *Story*, dan bij *Flair*, en aan het eind bij *HLN*. Om nieuwe energie te tanken denkt hij aan het starten van een regeneratieve boerderij in Aalst. Dat is een boerderij die CO2 opneemt en zo de opwarming van de aarde vertraagt in plaats van omgekeerd.

In het in memoriam voor **Aad van Maanen**, in het vorige nummer van dit blad, is een fout geslopen. Verkeerdelijk werd gemeld dat Aad in Leiden nog een boekenantiquariaat zou hebben gehad, maar dat was een naamgenoot.

Intussen is ook **Nicole Verschoore** (1939-2020) heengegaan. Zij begon in 1967 te freelancen voor *Het Laatste Nieuws*, was van 1973 tot 1988 redactrice bij die krant en bleef ook daarna nog, tot 1994, kroniekschrijfster over het muziekleven in Brussel. Vervolgens publiceerde Nicole nog enkele autobiografische verhalen en historische romans in het Frans. Toch blijven van haar vooral de tomeloze inzet voor de Vlaamse cultuur en haar sociaal liberalisme bij, aldus Lukas De Vos in zijn in memoriam voor Nicole Verschooren.

Via een special van *Newsweek* wilde het **Vlaams Parlement** zijn vijftigjarige bestaan enige luister geven. Marc Reynebeau merkte in *De Standaard* op dat de collaborateurs August Borms en Staf De Clercq daarbij werden voorgesteld als 'Vlaamsche koppen die de emancipatie van taal en volk mee vorm gaven', wat het jubileumnummer danig ontsierde. Ook het Forum der Joodse Organisaties reageerde 'ontzet'. Het Vlaams Parlement

drukte vervolgens zijn spijt uit over het gebeurde. Parlementsvoorzitter **Liesbeth Homans** (N-VA) gaf daarbij wel te kennen dat het magazine was tot stand gekomen met respect voor de journalistieke onafhankelijkheid van *Newsweek*...

Een gepland onderzoek van de **Universiteit Gent** naar het gebruik van algoritmes door de Vlaamse nieuwsmedia gaat voorlopig niet door. De mediabedrijven blijken niet meteen bereid transparant over hun nieuwsalgoritmes te communiceren, laat staan het geplande Tetra-onderzoek ernaar te co-financieren. En toch, zegt senior onderzoeker Kristin Van Damme, is *algoritmische transparantie* ook voor de klassieke nieuwsmedia van groot belang willen ze het vertrouwen van hun publiek behouden.

Nog tot 26 februari kunnen journalisten die zich willen verdiepen in een wetenschappelijk thema daarvoor een beurs aanvragen bij Journalismfund.eu/ Fonds Pascal Decroos. Het fonds kreeg van Vlaams minister van Wetenschapsbeleid **Hilde Crevits** (CD&V) 46.000 euro om te verdelen onder geïnteresseerden.

Na het gedrukte magazine is nu ook de website *Flanders Today* stopgezet. Die Engelstalige publicatie over Vlaanderen werd in 2007 door toenmalig Vlaams Mediaminister **Geert Bourgeois** (N-VA) gelanceerd. Bourgeois wilde er vooral buitenlandse journalisten mee bereiken die hun nieuws over België vooral haalden uit de Franstalige pers.

Het volgende nummer verschijnt op woensdag 21 april 2021.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Cybersecurity voor journalisten

18 februari 2021
10 - 12u

Zijn redacties en journalisten een extra begeerd doelwit van cybercriminelen?
En hoe kunnen ze zich beter wapenen tegen uitdagingen als phishing en ransomware?

In deze webinar gidst het Centrum voor Cybersecurity België (CCB) je doorheen het
landschap van cyberdreigingen. Mediahuis maakt het vraagstuk aanschouwelijk voor
de sector. Met welke cyberuitdagingen kreeg dat persbedrijf de laatste jaren te maken
en hoe ziet de defensielijn eruit?

En welke oplossingen bestaan er op maat van de journalist zelf?

SPREKERS

- Katrien Eggers en Andries Bomans, woordvoerders Centrum voor Cybersecurity België
- Dominique Deckmyn, techjournalist De Standaard, en Cor Cornelisse, verantwoordelijk voor de veiligheidsstrategie van Mediahuis
- Charlotte Michils, juridisch adviseur VVJ/AVBB

PRAKTISCH

- Voor wie? VVJ-leden
- Kostprijs? Gratis
- Vooraf inschrijven verplicht via www.journalist.be ('Agenda'). Na inschrijving krijg je de link doorgestuurd om het webinar te volgen.